

Bakalářská práce

Komunikace rodiny se školou v období lockdownu

Studijní program:

B0114A300069 Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání

Studijní obory:

Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání
Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání

Autor práce:

Iveta Panochová

Vedoucí práce:

PhDr. Stanislava Exnerová
Katedra filosofie

Liberec 2023

Zadání bakalářské práce

Komunikace rodiny se školou v období lockdownu

<i>Jméno a příjmení:</i>	Iveta Panochová
<i>Osobní číslo:</i>	P19000784
<i>Studijní program:</i>	B0114A300069 Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání
<i>Specializace:</i>	Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání
<i>Zadávací katedra:</i>	Katedra filosofie
<i>Akademický rok:</i>	2020/2021

Zásady pro vypracování:

Cílem je popsat specifika komunikace mezi učiteli a rodiči žáků v období bez možnosti prezenční výuky žáků. Autorka popíše standardní funkce a formy takové komunikace, ale zaměří se především na odlišnosti, nároky, nevýhody i výhody možných forem komunikace ve výjimečné situaci lockdownu. Pro práci využije odbornou českou i cizojazyčnou literaturu a aktuální on-line zdroje. Autorka bude postupovat podle metodických a organizačních pokynů vedoucí práce.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování práce:

elektronická

Jazyk práce:

čeština

Seznam odborné literatury:

Metodický portál RVP [online]. [vid. 26. 4. 2021]. ISSN 1802-4785. Dostupné z: <http://rvp.cz/>
MATÝSKOVÁ, D. Spolupráce školy z pohledu rodičů a učitelů. Pedagogická orientace [online]. 2005, č. 1, s. 27-36 [vid. 26. 4. 2021]. ISSN 1211-4669. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/pedor/article/view/1388/1025>
ŠVAŘÍČEK, R., STRAKOVÁ, J., BROM, C., GREGER, D., HANNEMANN, T., LUKAVSKÝ, J. Spolupráce rodiny a školy v době uzavřených základních škol. Studia pedagogica [online]. 2020, roč. 25, č. 3 [vid. 26. 4. 2021]. ISSN 2336-4521. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/journals/index.php/studia-paedagogica/article/view/2196/2129>
ŠEĎOVÁ, K., Role rodičů ve vztahu ke škole: teoretické koncepty a empirická zjištění. In: RABUŠICOVÁ, M., ŠEĎOVÁ, K., TRNKOVÁ, K., ČIHÁČEK, V. (Eds) Škola a (versus) rodina. Masarykova univerzita, 2004, s. 33-51. ISBN 80-210-3598-6

Vedoucí práce:

PhDr. Stanislava Exnerová

Katedra filosofie

Datum zadání práce:

25. dubna 2021

Předpokládaný termín odevzdání: 30. června 2022

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

L.S.

doc. PhDr. David Václavík, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

Anotace

Práce se zabývá komunikací základní školy s rodinou v době pandemie COVID-19, kdy došlo k uzavření škol a značnému omezení osobního kontaktu mezi učiteli a rodiči. Práce stručně popisuje komunikaci školy s rodinou za stavu před pandemií COVID-19 a její běžné formy a funkce. Dále se práce věnuje komunikaci školy s rodinou během pandemie a popisuje formy a platformy, které byly využívány pro její realizaci. Prostor je věnován také následnému porovnání komunikace v době před pandemií a během ní. Praktická část se věnuje rozhovorům s konkrétními pedagogy a rodiči žáků základní školy. Na základě jejich zkušeností jsou stanoveny rady a doporučení pro případ podobné situace v budoucnu.

Klíčová slova

komunikace, škola, rodina, pandemie COVID-19, komunikace během distanční výuky

Annotation

The thesis deals with the communication of a Czech primary schools with the family during the COVID-19 pandemic, when schools were closed, and personal contact between teachers and parents was significantly limited. The thesis briefly describes the school's communication with the family before the COVID-19 pandemic and its common forms and functions. Furthermore, the work deals with the school's communication with the family during the pandemic and describes the forms and platforms which were used for it. One part is dedicated to the comparison of communication before and during the pandemic. The practical part is devoted to interviews with specific teachers and parents of primary school students. Based on their experience, advice and recommendations are provided in case of a similar situation in the future.

Keywords

communication, school, family, COVID-19 pandemic, communication during distance learning

Obsah

Anotace.....	4
Annotation	5
Úvod	8
1 Komunikace.....	9
2 Funkce a formy komunikace školy s rodinou v době před pandemií COVID-19	11
2.1 Funkce komunikace	11
2.2 Partnerský vztah jako jeden z pilířů dobré komunikace	12
2.3 Pravidla a zásady komunikace	13
2.4 Komunikační platformy a formy komunikace	15
2.4.1 Formy komunikace a jejich rozdělení.....	15
2.4.2 Nejpoužívanější formy komunikace v českém školství.....	16
2.5 Shrnutí	20
3 Uzavření základních škol během pandemie COVID-19	21
4 Komunikace školy s rodinou v době pandemie COVID-19.....	24
4.1 Zásady a doporučení pro efektivní komunikaci školy s rodinou během lockdownu	24
4.2 Způsoby komunikace během pandemie COVID-19.....	26
4.2.1 Systémy pro řízení výuky	26
4.2.2 Školní informační systémy	27
4.2.3 Další způsoby komunikace	28
4.3 Odlišnosti komunikace školy s rodinou před a během pandemie COVID-19.....	29
Praktická část.....	32
5 Uvedení do výzkumného šetření	32
5.1 Cíle výzkumu a výzkumné otázky	32
5.2 Výzkumná metoda	32

5.3	Výzkumný vzorek	34
5.3.1	Učitelé	34
5.3.2	Rodiče	35
6	Výsledky výzkumu	37
6.1	Důležitost komunikace	37
6.2	Způsoby komunikace před pandemií	38
6.3	Komunikace v době pandemie COVID-19	39
6.4	Platformy, které zůstaly zachovány	40
6.5	Změny, které bylo potřeba provést	41
6.6	Jak učitelé a rodiče tyto změny zvládali	41
6.7	O čem bylo potřeba komunikovat	42
6.8	Největší výzva v oblasti komunikace	43
6.9	Pozitivní dopady pandemie na komunikaci školy s rodinou	44
6.10	Doporučení pro ostatní učitele a rodiče	45
6.11	Shrnutí	47
6.11.1	Jaké platformy a komunikační formy byly nejčastěji používány pro vzájemnou komunikaci učitelů a rodičů v době pandemie COVID-19?	47
6.11.2	Jaké zásadní změny v komunikaci musely být provedeny, oproti stavu před pandemií, pro to, aby komunikace i nadále fungovala efektivně?	48
6.11.3	Jaká jsou doporučení a rady pro ostatní učitele a rodiče v případě, že znovu nastane podobná situace?	48
	Závěr	50
	Seznam použitých informačních zdrojů	52

Úvod

V dnešní době je komunikace mezi školou a rodinou důležitým prvkem vzdělávacího procesu a hraje klíčovou roli v zajištění úspěšného vzdělávání a podpory žáků. Učitelé a rodiče by se společnými silami měli snažit budovat mezi sebou fungující partnerský vztah, který stojí na pilířích vzájemného respektu, spolupráce a fungující komunikace.

Zvláště v době pandemie COVID-19 se ukázalo, jak důležité je udržovat efektivní a pravidelnou komunikaci mezi těmito dvěma aktéry. Omezení osobního kontaktu a uzavření škol přineslo nové výzvy a změnilo způsob, jakým školy komunikovaly s rodinami. Také budování partnerského vztahu mezi učiteli a rodiči se ocitlo před otázkou, zda bude ovlivněno negativně či pozitivně a do jaké míry.

I přes to, že pandemie COVID-19 už je nějakou dobu za námi, téma zůstává aktuální i nadále. S odstupem času lze analyzovat nedostatky, které se v komunikaci školy s rodinou v této krizové situaci mohly objevit. Na základě dostupné literatury a zkušeností pedagogů i rodičů se lze z celé situace poučit a s ohledem na tyto nedostatky je pak možné navrhnout a zdokonalit komunikační postupy, které by mohly být použity v případě budoucích krizových situací.

Hlavním cílem této bakalářské práce je zkoumat specifika komunikace mezi školou a rodinou v době pandemie COVID-19 a změny, které musely v komunikaci nastat v souvislosti s uzavřením škol a omezením osobního kontaktu učitelů s rodiči. Na základě dostupné české i cizojazyčné literatury popsat formy a funkce komunikace školy s rodinou v době před pandemií COVID-19. Dále si práce věnuje objasnění způsobu komunikace školy s rodinou během pandemie COVID-19, jak probíhala a jaké podoby měla. Dalším cílem je na základě rešerše určit, v čem se komunikace školy s rodinou během pandemie lišila od té před pandemií.

Praktická část práce je věnována analýze konkrétních případů komunikace mezi školou a rodinou během pandemie COVID-19. Na základě získaných poznatků z rozhovorů s konkrétními pedagogy a rodiči přináší doporučení a strategie pro zlepšení komunikace v podobných situacích. Na základě získaných poznatků a doporučení bude možné efektivněji komunikovat s rodinami v budoucích krizových situacích a lépe podporovat vzdělávání žáků.

1 Komunikace

Komunikace je velmi široký pojem a neexistuje pro ni žádná obecná definice. Jedná se o interdisciplinární pojem, jelikož se k němu hlásí mnoho vědních disciplín, jako je například: biologie, filozofie, kybernetika, logika, pedagogické vědy, psychologie, sociologie a řada dalších. „*Obtíže plynou z toho, že každá vědní disciplína definuje pojem „po svém“, dává mu svůj specifický obsah, studuje ho svými metodami a také různě interpretuje.*“¹

Pro potřeby této práce se zaměříme na definice komunikace v pedagogické literatuře. Paul Watzlawick ve své knize *Pragmatika lidské komunikace* zmiňuje, že „*nelze nekomunikovat. Aktivita nebo neaktivita, slova či mlčení, vše má význam sdělení.*“² Šedřová a Čiháček souhlasí se slovy Watzlawicka a potvrzují tak platnost této myšlenky také na poli pedagogiky. „*Nelze nekomunikovat. Jakékoliv naše jednání v přítomnosti jiné osoby je vykládáno jako komunikační signál.*“³ Tato definice komunikace je velmi široká a zahrnuje veškeré lidské chování vůči dalším osobám. V následujících odstavcích si pojem komunikace v pedagogické literatuře pro potřeby této práce zúžíme.

V pedagogické encyklopedii nalezneme pojem „*pedagogická komunikace*“, který se zaměřuje na komunikaci učitele s žáky. K pedagogické komunikaci dochází tam, kde probíhá nějaký edukační proces – školní třída, školící centra a jiné.⁴ Také další autoři hovoří o pedagogické komunikaci jako o komunikaci mezi učitelem a žáky, popřípadě žáky mezi sebou navzájem, či žákem a didaktickou pomůckou.⁵ Nehovoří se zde ale konkrétně o komunikaci učitele s rodiči.

Pro potřeby této práce je nevhodnější následující definice. Pedagogický slovník definuje komunikaci takto „*sdělování informací, myšlenek, pocitů; dorozumívání.*“

¹ SVATOŠ, Tomáš; ŠVARCOVÁ, Eva. *Efektivní komunikace ve škole* [online]. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, 2014. [vid. 9. 6. 2023] CZ.1.07./2.2.00/28.0036. Dostupné z: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewiRxdI5zvL_AhV68bsIHWIOC2Y4ChAWegQIAxAB&url=https%3A%2F%2Fpdf.uhk.cz%2Fwp-content%2Fuploads%2F2014%2F03%2FEfektivni_komunikace_ve_skole.pdf&usg=AOvVaw2IH1LX5Ty8ATqt-3nwYg1A&opi=89978449 S. 32

² WATZLAWICK, Paul; BAVELAS, Janet Beavin a JACKSON, Don D. *Pragmatika lidské komunikace: interakční vzorce, patologie a paradoxy*. Hradec Králové: Konfrontace, 1999. ISBN 80-86088-04-9. S. 43.

³ RABUŠICOVÁ, Milada, ŠEĐOVÁ, Klára, TRNKOVÁ, Kateřina a ČIHÁČEK, Vlastimil. *Škola a (versus) rodina*. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3598-6. S. 71.

⁴ PRŮCHA, Jan, ed. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2. S. 189

⁵ NELEŠOVSKÁ, Alena. *Pedagogická komunikace v teorii a praxi*. Praha: Grada, 2005. Pedagogika. ISBN 80-247-0738-1. S. 26-29

Sociální komunikace (každý proces komunikace mezi lidmi), která je důležitá z pedagogického hlediska, může mít podobu „*mluvené řeči, psaného a tištěného slova, obrazového materiálu, gest (včetně znakové řeči)*“ Můžeme ji rozdělit na přímou a nepřímou. O přímou komunikaci se jedná, pokud jsou aktéři v přímém styku. Nepřímá komunikace je komunikace, která je zprostředkovaná, většinou technickým zařízením.⁶

Na pojem komunikace budeme v následujících kapitolách nahlížet jako na předávání informací a vzájemné dorozumívání mezi školou a rodinou.

⁶ PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ, Eliška; MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 7. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9. S. 130

2 Funkce a formy komunikace školy s rodinou v době před pandemií COVID-19

„Fungující komunikace je nezbytným základem, na němž je vystavěn vztah mezi rodinou a školou.“⁷

Kvalitní komunikace slouží jako základní stavební pilíř pro fungující spolupráci školy a rodiny. Fungující spolupráce má pozitivní vliv na rodiče, učitele, a především na žáky.⁸

V této kapitole se budeme věnovat funkcím a formám komunikace školy s rodinou před pandemií COVID-19. Zaměříme se na základní funkce, které by měla komunikace splňovat. Dále se podíváme na nejčastější formy komunikace a na to, jaké další aktivity ze strany školy a rodiny mohou přispět ke zkvalitnění vzájemné komunikace a tím i upevnění vztahů a zlepšení spolupráce.

2.1 Funkce komunikace

Zdeněk Vybíral ve své knize *Psychologie komunikace* popisuje pět základních funkcí komunikace:

- **Informovat** – předat nějakou informaci, zprávu.
- **Instruovat** – navést, naučit, vysvětlit.
- **Přesvědčit** – přesvědčit o změně názoru, aby adresát něco uskutečnil, zmanipulovat.
- **Vyjednat, domluvit** – řešit a vyřešit, snaha o dohodu.
- **Pobavit** – rozveselení, rozptýlení.⁹

Těchto pět funkcí lze převést také do roviny komunikace školy s rodinou:

- **Informovat** – například předávání informací o prospěchu žáka, jeho chování, vztazích s ostatními žáky, ale také o akcích pořádaných školou a podobné.
- **Instruovat** – například vysvětlení a představení vyučovacích metod, které škola využívá (Hejného matematická metoda, genetická metoda čtení a další). Pomoc a instruktáž při vyplňování dokumentů (uvolnění z tělesné výchovy, uvolnění z vyučování a další).

⁷ RABUŠICOVÁ, M., ŠEĐOVÁ, K., TRNKOVÁ, K., ČIHÁČEK, V. pozn. 3, s. 71.

⁸ MATÝSKOVÁ, Danuše. *Spolupráce rodiny a školy z pohledu rodičů a učitelů*. Pedagogická orientace, 2005, č. 1, ISSN 1211-4669. S. 27 a 28.

⁹ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-998-4. S. 31

- **Přesvědčit** – například přesvědčit o návštěvě pedagogicko-psychologické poradny.
- **Vyjednat, domluvit** – aktivně řešit problémy, potíže a případná nedorozumění, která se mohou v souvislosti se školní docházkou objevit.
- **Pobavit** – například sdílení fotogalerie ze školních akcí a projektů, sdílení vtipných zážitků z vyučování a další.

2.2 Partnerský vztah jako jeden z pilířů dobré komunikace

Důraz na budování partnerských vztahů s rodiči žáků patří dle Trnkové mezi stěžejní oblasti, které definují dobrou školu. Dle výzkumu kladou ředitelé škol budování vztahů s rodiči na druhé místo (z patnácti nabízených položek) svých manažerských priorit. Aby však mohl vzniknout plnohodnotný a rovnocenný partnerský vztah, je potřeba vzájemného respektu mezi učiteli a rodiči a oboustranná snaha a usilování o udržení a případné zlepšení partnerského vztahu. Rodiče by měli respektovat učitele a pohlížet na ně jako na odborníky na vzdělávání a výchovu. Učitele by na druhou stranu měli respektovat rodiče a jejich zkušenosti s vlastními dětmi. Společně by pak měli vystupovat jako partneři při vzdělávání a výchově žáků. Mnoho autorů ale zmiňuje, že partnerský vztah školy a rodiny je spíše ideálem než většinovou skutečností. Pro jeho vytvoření je potřeba naslouchat, informovat, podílet se na společných činnostech a rozhodování.¹⁰ Pokud o to budou obě strany usilovat, může vzniknout „*školní komunita, kterou představují děti, učitelé, vedení školy, provozní zaměstnanci a rodiče.*“¹¹

Terry Bull v roce 1989 doporučil, podle jakých kroků by se mělo při navazování kvalitního partnerského vztahu postupovat:

- **„Informování** – *rodiče mají vědět, jak se dítěti ve škole daří ať již v učení nebo ve vztazích, rovněž jaké má škola vzdělávací prostředky, jak se rozvíjí atd.*
- **Vysvětlování** – *rodiče by měli rozumět tomu, co se ve škole děje, jakými metodami jsou jejich děti vyučovány a proč.*
- **Pozorování** – *rodiče by měli dostat možnost nahlédnout do skutečného života školy, nejprve třeba při zvláštních příležitostech (den otevřených dveří,*

¹⁰ RABUŠICOVÁ, M., ŠEĐOVÁ, K., TRNKOVÁ, K., ČIHÁČEK, V. pozn. 3, s. 52 a 53

¹¹ KARGEROVÁ, Jana. *Spolupráce s rodinou a komunitou v programu Začít spolu.* V Praze: Pasparta, 2019. ISBN 978-80-88290-27-8. S. 20

koncerty, sportovní dny apod.) a posléze i do běžného vyučování (přítomnost ve třídě).

- **Participace** – rodiče by měli dostat příležitost skutečně pomoci učiteli, ať již jako výpomoc při akcích mimo školu, při přípravě výukových materiálů nebo jako asistenti při výuce.
- **Rozhodování** – s rostoucí znalostí školy a jejího vnitřního života by měli rodiče dostat příležitost zapojit se do procesu rozhodování o škole, jejím kurikulu a rozvoji. ¹²

2.3 Pravidla a zásady komunikace

Velmi často se stává, že učitelé a rodiče mají rozdílný pohled na to, jak by měla vzájemná komunikace vypadat a skrze jaké platformy by měla probíhat.¹³ Aby se předešlo nedorozumění a komunikace byla oboustranně úspěšná, je dobré si nastavit určitá pravidla. Obě strany se tak mohou dohodnout na tom, která forma komunikace jim vyhovuje nejvíce nebo jaký čas je ideální v případě podávání pravidelných reportů. Dobře nastavená pravidla mohou vzájemnou komunikaci výrazně usnadnit a jsou nezbytnou součástí pro spokojenost obou stran. Pro nastavení těchto pravidel je ideální začátek školního roku.

Čapek ve své publikaci uvádí, že by učitelé měli při komunikaci s rodiči myslet především na: profesionalitu, vhodnou komunikaci, optimismus a vstřícnost. Učitel by se měl vždy chovat profesionálně a obě strany by měly vynaložit snahu spolupodílet se na výchově a vzdělávání dítěte. Je důležité brát v potaz aktuální rodinné situace a individuální potřeby dítěte. Učitelé by měli být v kontaktu s rodiči pravidelně, a ne pouze ve chvíli, kdy nastanou potíže.¹⁴

Také Čáp zmiňuje, že by měl učitel vždy myslet na to, že je profesionál a při komunikaci s rodiči se tak chovat. Důležité je podle něj také nastavení hranic a vyvarování se přehnané kritice nebo bagatelizaci či popírání problémů. Učitel by měl vždy hovořit jasně, konkrétně a srozumitelně. Rodiče by neměli mít pocit, že učitel nemá

¹² RABUŠICOVÁ, M., ŠEĐOVÁ, K., TRNKOVÁ, K., ČIHÁČEK, V. pozn. 3, s. 53 a 54

¹³ RABUŠICOVÁ, M., ŠEĐOVÁ, K., TRNKOVÁ, K., ČIHÁČEK, V. pozn. 3, s. 71

¹⁴ ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika. ISBN 978-80-247-4640-1. S. 18 a 19

o dítě zájem. Tomu se může učitel vyvarovat právě pravidelnou a optimisticky laděnou komunikací.¹⁵

Pravidlům komunikace se ve své publikaci věnoval také Feřtek, který je dělí na učitelská a rodičovská:

„Pro učitele:

- *Mluvte s rodičem jako s rovnoprávným partnerem, respektujte jeho důstojnost.*
- *Vnímejte rodiče jako „experta,“ který nejlépe zná své dítě.*
- *Komunikujte s rodiči přímo, ne prostřednictvím dítěte.*
- *Berte dítě jako plnoprávnou součást učitelско-rodіčovské debaty o něm.*
- *Nevnímejte každý dotaz či kritiku jako osobní útok.*

Pro rodiče:

- *Nedívejte se na učitele jako na protivníka, ale na spolupracovníka při výchově dítěte.*
- *Nejednejte s ním jako s pedagogickým sluhou a respektujte jeho odbornost.*
- *Přicházejte do školy raději se zdvořilým dotazem, ne s odhodláním bojovat.*
- *Ověřujte si informace od svého dítěte, bývají často zkreslené.*
- *Nepomlouvejte nikdy učitele svých dětí a rozhodně ne, když to mohou slyšet.“¹⁶*

Felcmanová jako další důležitou zásadu uvádí transparentnost komunikace. *„Rodičům je zřejmé, co s kým řešit. Informace ze strany školy jsou pro rodiče snadno dohledatelné a srozumitelné.“¹⁷*

Podle Krejčové a Mertina je vhodné první kontakt s rodiči navázat již před nástupem žáka do první třídy. Pro takovou situaci se hodí například zápis, „předškolička“

¹⁵ ČÁP, David. *Základem dobré komunikace s rodiči jsou srozumitelná pravidla*. EDUin Informační centrum o vzdělávání [online]. 2014 [vid. 11. 6. 2023]. Dostupné z: <https://www.eduin.cz/clanky/david-cap-zakladem-dobre-komunikace-s-rodici-jsou-srozumitelna-pravidla/>

¹⁶ FEŘTEK, Tomáš. *Rodiče vítáni: praktický návod, jak usmířit rodiče a učitele našich dětí*. Praha: Yinachi, 2011. ISBN 978-80-904735-2-2. S. 95

¹⁷ FELCMANOVÁ, Alena, et al. *Rodiče - nečekaní spojenci: jak rozvíjet partnerský dialog mezi školou a rodinou*. Praha: Člověk v tísni, vzdělávací program Varianty, 2013. ISBN 978-80- 87456-45-3. S. 23

pro budoucí prvňáčky či informační schůzka před zahájením nebo na začátku školního roku. V situaci, kdy dojde k prvnímu problému, mohou obě strany těžit z předchozí komunikace a neseznamují se tak až při řešení prvních potíží.¹⁸

2.4 Komunikační platformy a formy komunikace

V této kapitole se nejprve zaměříme na rozdělení a stručný výčet některých forem komunikace. Dále se zaměříme na to, které formy v českém školství dle dosavadních výzkumů převládají a ty nejčastější si podrobněji představíme.

2.4.1 Formy komunikace a jejich rozdělení

Formy, které může škola pro komunikaci s rodiči zvolit, můžeme pro potřeby této práce rozdělit do tří kategorií:

a) Osobní komunikace

- hromadné třídní schůzky;
- osobní konzultace nebo individuální schůzky;
- osobní setkání učitele a rodiče (například při příchodu dítěte s rodičem do školy);
- dny otevřených dveří;
- jiné školní a třídní akce;
- semináře pro rodiče;
- návštěva v rodině.

b) Písemná komunikace

- žákovské knížky;
- dopis;
- formální dokumenty (přijetí žáka na školu, informace o prospěchu a chování a další);
- „úkoláčky“ a informační notýsky;
- letáky, brožury;
- nástěnky;
- zpravodaj, třídní nebo školní časopis;
- ankety a dotazníky.

¹⁸ Mertin a Krejčová in FELCMANOVÁ, Alena, et al. *Rodiče - nečekani spojenci: jak rozvíjet partnerský dialog mezi školou a rodinou*. Praha: Člověk v tísni, vzdělávací program Varianty, 2013. ISBN 978-80-87456-45-3. S. 24

c) Elektronická komunikace

- webové stránky školy nebo třídy;
- e-mail komunikace;
- telefonní hovor;
- SMS komunikace;
- mobilní aplikace (WhatsApp a podobné);
- Bakaláři, či jiné druhy elektronických žákovských knížek.

2.4.2 Nejpoužívanější formy komunikace v českém školství

Na základě dosud provedených výzkumů se zaměříme na formy komunikace, které byly v českém školství nejběžnější a nejčastěji používané v období před pandemií COVID-19.

Dle výzkumu Šed'ové a Čiháčka jsou nejčastější používanou formou komunikace školy s rodinou třídní schůzky. Třídní schůzky označili za stoprocentně pravidelné, jelikož je všechny školy zahrnuty ve výzkumu realizují.¹⁹

Třídní schůzky

Třídní schůzky se zpravidla konají v návaznosti na jednotlivá klasifikační období školního roku. Podoba třídních schůzek je nejen dle Šed'ové a Čiháčka zakořeněná již řadu let. Uvádějí, že některé školy mají podobu třídních schůzek upevněnou ve vnitřních předpisech školy.²⁰

Tradiční třídní schůzky se většinou skládají ze dvou částí. Při té první části rodiče sedí v lavicích, popřípadě jsou jinak uspořádání, a poslouchají informace, které jim učitel sděluje. V této části učitel sděluje všeobecné informace, které se netýkají konkrétních žáků. Může se jednat o informace týkající se školního výletu, plánovaných akcí, může zde také prezentovat práci žáků a třídní projekty.²¹

V posledních letech řada odborníků přišla s konceptem takzvaných „nových třídních schůzek“. Jedná se o třídní schůzky, které se liší od těch tradičních v mnoha aspektech. Podle Hoštičky by rodiče při netradičních schůzkách neměli sedět v řadách v lavicích. Navrhuje například uspořádání židlí do kruhu, aby na sebe každý účastník

¹⁹ RABUŠICOVÁ, M., ŠEĐOVÁ, K., TRNKOVÁ, K., ČIHÁČEK, V. pozn. 3, s. 72

²⁰ RABUŠICOVÁ, M., ŠEĐOVÁ, K., TRNKOVÁ, K., ČIHÁČEK, V. pozn. 3, s. 75-77

²¹ ČAPEK, Robert. *Třídní klima a školní klima*. Praha: Grada, 2010. Pedagogika. ISBN 978-80-247-2742-4. S. 28, 163

diskuze viděl. Při těchto schůzkách by dle jeho slov měli rodiče a učitel otevřeně diskutovat nad určitými tématy. Pro uvolnění atmosféry navrhuje například připravení pohoštění ve spolupráci s rodiči.²² Také Čapek nebo Feřtek se shodují v názoru, že pro tyto netradiční třídní schůzky není stěžejní prospěch žáků, ale budování a posilování partnerského vztahu mezi školou a rodiči.^{23 24}

Konzultace, individuální schůzky

Konzultace a další různé podoby individuálních schůzek jsou dle již zmiňovaného výzkumu Šedové s Čiháčka také velmi častým komunikačním prostředkem školy s rodinou.²⁵

Při individuálních schůzkách učitel a rodič, popřípadě také žák, probírají prospěch a chování dítěte. Sdílí navzájem postřehy z výchovy a vzdělávání žáka a řeší případné konflikty či problematické situace.

Učitelé na některých školách mají konzultace formou jasně stanovených hodin, během kterých může rodič do školy přijít a s učitelem probrat vše potřebné. Tyto konzultační hodiny mohou být vyvěšené na stránkách školy nebo na nástěnce při vstupu do školy.²⁶ Jiné školy nabízejí konzultace rodičům po předchozí domluvě. Pro tuto domluvu může být použita e-mailová korespondence, telefonní hovor, či různé tabulky a formuláře.²⁷

V posledních letech se stávají velmi oblíbenou formou osobních schůzek tak zvané triády neboli tripartitní schůzky. Tyto schůzky probíhají především na prvních stupních základních škol a je na nich přítomen učitel, rodič/e a žák. Frekvence konání těchto schůzek se může lišit dle jednotlivých škol. Většinou se ale tripartitní schůzky konají dvakrát až čtyřikrát ročně. Podle Krejčové a Kargerové je důležité, aby se žák aktivně zapojoval do diskuse o jeho vlastním prospěchu a pokrocích. Dítě zde zároveň dostává prostor pro sebehodnocení. Tripartita dává všem stranám prostor pro objasnění

²² HOŠTIČKA, Jan. *Komunikace mezi školou a rodiči žáků*. [online]. Metodický portál: Články 2006 [vid. 13. 6. 2023]. ISSN 1802-4785. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/620/KOMUNIKACE-MEZI-SKOLOU-A-RODICI-ZAKU.html>

²³ ČAPEK, Robert, LAUERMANN, Marek, PŘÍKAZSKÁ, Irena, VOSMIK, Miroslav a VYHNÁLEK, Jan. *Jak budovat dobrý vztah s rodiči žáků*. Praha: Raabe, 2017. *Dobrá škola. Třídní učitel II.*, 3. ISBN 978-80-7496-295-0. S. 19-28

²⁴ FEŘTEK, T. pozn. 16, s. 30-62

²⁵ RABUŠICOVÁ, M., ŠEĐOVÁ, K., TRNKOVÁ, K., ČIHÁČEK, V. pozn. 3, s. 72

²⁶ ZŠ A MŠ EMY DESTINNOVÉ: Konzultační hodiny pro rodiče [online]. [vid. 11. 6. 2023]. Dostupné z: https://www.zsemydestinnove.cz/udalosti/konzultacni-hodiny-pro-rodice-16-00-17-00_3

²⁷ ZŠ, MŠ LIŠOV: Konzultační hodiny pro rodiče [online]. [vid. 11. 6. 2023]. Dostupné z: <https://www.zslisov.cz/zs/pro-rodice/konzultacni-hodiny/>

nejasných situací a každá strana může sdílet svůj pohled na věc. Atmosféra by při těchto schůzkách měla být přátelská a žádná strana by neměla působit dominantně.^{28 29}

Žákovská knížka

Záznamy v žákovské knížce jsou ve výzkumu Šed'ové a Čiháčka na čtvrtém místě a řadí se tedy k platformám, které téměř všechny školy zapojené do výzkumu používají pravidelně.³⁰

Vzhledem ke stáří výzkumu je nutno podotknout, že mnoho škol v posledních letech přešlo z papírových žákovských knížek na žákovské knížky elektronické, nebo používá obě varianty souběžně. Nejčastěji používanou platformou pro vedení elektronických žákovských knížek je v České republice systém Bakaláři. Elektronickou žákovskou knížku v systému Bakaláři. Na svých webových stránkách uvádějí, že jejich agendu využívá více než 60 % českých škol. Ne všechny však nutně musejí využívat také modul elektronická žákovská knížka.³¹ V roce 2014 využívalo modul elektronická žákovská knížka téměř 1400 českých škol.³²

Do žákovských knížek učitelé píší nejen známky, popřípadě slovní hodnocení, ale také pochvaly, poznámky a další sdělení o výuce – konání třídních schůzek, změny ve vyučování. Rodiče pak do žákovských knížek zapisují omluvenky a uvolnění dítěte z výuky.³³

Webové stránky školy nebo třídní stránky

Podle šetření České školní inspekce z roku 2017 naprostá většina českých škol (99 % škol nad 150 žáků a 94 % škol s menším počtem žáků) mají školní web. 62 % škol využívá školní web pro poskytování informací o školních akcích, rozvrzích tříd a také nabídce jídel ve školním stravování. 56 % škol využívá školní web pro poskytování výukových materiálů a informací o domácích úkolech.³⁴

²⁸ KREJČOVÁ, Věra a POCHE KARGEROVÁ, Jana. *Vzdělávací program Začít spolu: metodický průvodce pro I. stupeň základní školy*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. Step by step (Portál). ISBN 978-80-7367-906-4. S 152-155

²⁹ KARGEROVÁ, J. pozn. 11, s. 39-45

³⁰ RABUŠICOVÁ, M., ŠEĐOVÁ, K., TRNKOVÁ, K., ČIHÁČEK, V. pozn. 3, s. 72

³¹ BAKALÁŘI [online]. [vid. 11. 6. 2023]. Dostupné z: <https://www.bakalari.cz/>

³² JELÍNEK, Libor. *Školní agenda* Projekt OP VK „Inovace studijních oborů zajišťovaných katedrami PŘF UHK“. Hradec Králové, 2014. CZ.1.07/2.2.00/28.0118. S. 6

³³ ČEJKOVÁ, Ingrid. *Když se řekne žákovská knížka*. *Studia paedagogica* [online]. 2015 [vid. 12. 6. 2023]. Dostupné z: <https://journals.phil.muni.cz/studia-paedagogica/article/view/18981/15037> S. 133-137

³⁴ Česká školní inspekce. *KOMUNIKACE MEZI ŠKOLOU A VEŘEJNOSTÍ V ZÁKLADNÍM VZDĚLÁVÁNÍ* Tematická zpráva České školní inspekce květen 2017 [online]. [vid. 12. 6. 2023]. Dostupné z:

Třídní stránky mohou sloužit jako komunikační platforma na úrovni jednotlivých tříd. Učitelé zde mohou sdílet důležité informace, odkazy pro procvičování učiva či fotogalerii. Počáteční náklady jsou v dnešní době téměř nulové. Platformy, na kterých se dají třídní stránky založit, jsou většinou velmi intuitivní a jednoduché na práci. Obsluhu třídních stránek zvládne učitel i bez znalostí programování.³⁵

Často používanou platformou pro založení třídních stránek je web Třídní stránky, který díky přednastaveným šablonám nabízí učitelům snadné a bezplatné založení třídních stránek. V pokročilé placené verzi pak služba nabízí další rozšíření jako jsou například e-mailové notifikace pro rodiče. Služba nabízí také licenci pro školy.³⁶

Dny otevřených dveří a další školní a třídní akce

Šedřová a Čiháček poukazují na to, že společenské a prezentační akce jsou velmi mocnou platformou pro komunikaci školy a rodiny. Na těchto akcích mají učitelé a další představitelé školy komunikovat s rodiči o tématech, které se netýkají bezprostředně žáka. Tato víceúčelová, a ne na žáka orientovaná, komunikace umožní rodičům i učitelům navzájem se lépe poznat a může pomoci překonat zažité vztahové bariéry a posílí partnerský vztah mezi učiteli a rodiči.³⁷

Možností je mnoho a každá škola pořádá různé druhy akcí, do kterých se mohou rodiče a veřejnost zapojit. Například Základní škola Smržovka pořádá společné výtvarné dílny pro děti a rodiče, Den se školou, různé sportovně orientované akce a školní olympiádu, která je třešničkou na dortu nejen pro učitele a žáky, ale také pro rodiče a širokou veřejnost.³⁸

E-mailová komunikace

E-mailová komunikace může sloužit jako usnadnění pro hromadnou komunikaci. E-mail nám umožňuje poslat stejnou zprávu více adresátům a postačí k tomu pouze pár kliknutí. Většina učitelů v dnešní době disponuje služebními e-mailovými adresami a nemusejí tak využívat své osobní e-maily. Pokud je e-mailová korespondence s rodiči

<https://www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Tematicke-zpravy/Tematicka-zprava-Komunikace-mezi-skolou-a-verejnos>

³⁵ ČERNÝ, Michal. *Možnosti a implementace třídních webových stránek*. Metodický portál: Články [online]. [vid. 12. 6. 2023]. ISSN 1802-4785. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/10637/MOZNOSTI-A-IMPLEMENTACE-TRIDNICH-WEBOVYCH-STRANEK.html>.

³⁶ TŘÍDNÍ STRÁNKY [online]. [vid. 12. 6. 2023]. Dostupné z: <https://www.tridnistranky.cz/>

³⁷ RABUŠICOVÁ, M., ŠEĐOVÁ, K., TRNKOVÁ, K., ČIHÁČEK, V. pozn. 3, s. 74

³⁸ ZŠ SMRŽOVKA [online]. [vid. 12. 6. 2023]. Dostupné z: <https://www.zssmrzovka.cz/>

dobře nastavena a funguje, může to být skvělý prostředek pro předávání informací, které nemají urgentní charakter. Dle Hoštičky je v dnešní době nutností komunikovat e-mailem. Učitelé a rodiče by neměli zapomínat na dodržování určitých zásad a pravidel a obě strany by se měly snažit odpovídat s, pokud možno, co nejmenší prodlevou. K e-mailu můžeme snadno přiložit různé přílohy, a tak můžeme rodičům zasílat i větší soubory jako jsou fotografie, školní časopisy či různé letáčky.³⁹

2.5 Shrnutí

Z předešlých kapitol a prostudovaných výzkumů vyplývá, že rodiče a učitelé před pandemií COVID-19 upřednostňovali tradiční formy komunikace jako jsou osobní setkání a žákovské knížky. Jedním z důvodů může být i ten, že jsou sami na tento způsob komunikace zvyklí ze svých školních let. Osobní komunikace umožňuje oběma stranám se lépe poznávat a budovat tak potřebný partnerský vztah. Osobní komunikace je také důležitá, jelikož obsahuje i neverbální složku komunikace. Při nepřímé komunikaci může snadno dojít k nedorozumění či nepochopení kontextu.

³⁹ HOŠTIČKA, J. pozn. 22

3 Uzavření základních škol během pandemie COVID-19

Následující kapitola má za cíl stručně přiblížit situaci v českých školách během pandemie COVID-19. Zaměříme se především na opatření, která se týkala uzavření základních škol a možnosti přítomnosti žáků ve školách. Opatření týkající se jiných než základních škol a ostatní epidemiologická opatření nebudou pro účely této práce brána v potaz.

V prosinci v roce 2019 se v čínském Wu-chanu začal rychle šířit nový virus. Ještě na konci roku 2019 se rozšířil do dalších čínských regionů a na počátku roku 2020 se začal šířit po celém světě.⁴⁰ Na začátku března se objevily první případy i v České republice. S účinností od 11. března 2020 vydala vláda usnesení o přijetí krizového opatření. V něm mimo jiné zakázala také „*osobní přítomnost žáků a studentů na základním, středním a vyšším odborném vzdělávání ve školách a školských zařízeních (...)*“ a „*osobní přítomnost studentů na studiu na vysoké škole (...)*“⁴¹ S účinností od 13. března 2020 vydala vláda usnesení o přijetí krizového opatření, kde tento zákaz rozšířila také na „*osobní přítomnost žáků na základním uměleckém vzdělávání v základní umělecké škole a jazykovém vzdělávání v jazykové škole (...)*“ a „*osobní přítomnost osob na vzdělávání v jednoletých kurzech cizích jazyků (...)*“ a „*osobní přítomnost dětí, žáků a studentů a jiných účastníků na zájmovém vzdělávání ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, a na soutěžích a přehlídkách organizovaných pro děti, žáky a studenty škol a školských zařízení (...)*“⁴²

K postupnému rozvolňování ve školství v České republice došlo 20. dubna 2020. Nejprve byla povolena aktivita studentům posledních ročníků vysokých škol. 27. dubna bylo rozvolnění rozšířeno na všechny ročníky vysokých škol.⁴³

⁴⁰ EVROPSKÁ RADA. Časová osa – opatření Rady týkající se onemocnění COVID-19 [online]. [vid. 14. 6. 2023]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/coronavirus/timeline/>

⁴¹ MZČR. Mimořádné opatření č. j. MZDR 10676/2020-1/MIN/KAN [online]. [vid. 13. 6. 2023]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-uzavreni-zakladnich-strednich-a-vysokych-skol-od-11-3-2020/>

⁴² Usnesení vlády České republiky č. 74/2020 Sb., o přijetí krizového opatření. [online]. [vid. 14. 6. 2023] Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/epidemie-koronaviru/dulezite-informace/vladni-usneseni-souvisejici-s-bojem-proti-epidemii-koronaviru---rok-2020-186999/#brezen>

⁴³ MŠMT. Harmonogram uvolňování v oblasti školství 2020. In: MŠMT [online]. [vid. 13. 6. 2023]. Dostupné z: [AKTUALIZOVÁNO: Harmonogram uvolňování v oblasti školství 2020, MŠMT ČR \(msmt.cz\)](https://www.msmt.cz/aktualizovano-harmonogram-uvolnovani-v-oblasti-skolstvi-2020)

11. května se rozvolnění dočkali mimo jiné také žáci devátých ročníků základních škol. Byla jim povolena dobrovolná účast na výuce za účelem přípravy na přijímací zkoušky na střední školy a v maximálním počtu 15 žáků.⁴⁴

25. května 2020 se do škol mohli vrátit také žáci prvního stupně základních škol. Přítomnost žáků na vzdělávacích aktivitách byla dobrovolná a musela při ní být dodržována přísná epidemiologická opatření.⁴⁵

8. června 2020 bylo umožněno žákům druhého stupně „realizace občasných vzdělávacích a socializačních aktivit“⁴⁶ Účast na těchto aktivitách byla dobrovolná a mohla se konat v počtu maximálně 15 žáků. Podoba a frekvence těchto aktivit byla ponechána na rozhodnutí jednotlivých škol.⁴⁷

Od 22. června 2020 bylo možné pořádat akce spojené se závěrem školního roku. Jednalo se o aktivity jako rozdávání vysvědčení, společné focení nebo rozloučení se závěrečnými ročníky.⁴⁸

Školní rok 2020/2021 byl pro žáky, rodiče a školy plný nejasností, častých a náhlých změn a přinášel s sebou další otazník nad zdánlivě nekonečnou pandemií COVID-19. V září 2020 mohlo na základních školách dojít k zahájení školního roku tak, jak bylo v předešlých letech zvykem. Osobní přítomnost žáků nebyla zakázána a povinnost nošení ochrany dýchacích cest platila pro žáky a pracovníky školy pouze ve společných prostorách, a to od 10. září 2020.⁴⁹ 14. října 2020 byla opět zakázána přítomnost žáků základních škol ve výuce. Opatření mělo původně platit do 1. listopadu 2020.⁵⁰ Během listopadu 2020 docházelo k pozvolnému rozvolňování dle aktuální epidemiologické situace. Žáci šestých až osmých ročníků chodili do školy dle takzvané rotační výuky. Jednotlivé skupiny se střídali po týdnech.⁵¹ V druhé polovině školního roku nebyla situace o nic jednodušší. 4. ledna 2021 se do škol vrátily pouze 1. a 2. ročníky

⁴⁴ MŠMT. Harmonogram uvolňování v oblasti školství 2020. pozn. 43

⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ Tamtéž.

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ MŠMT. *INFORMACE PRO ŠKOLY A ŠKOLSKÁ ZAŘÍZENÍ O VYDÁNÍ NOVÝCH MIMOŘÁDNÝCH OPATŘENÍ MINISTERSTVA ZDRAVOTNICTVÍ* [online]. [vid. 13. 6. 2023]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/epidemie-koronaviru/dulezite-informace/vladni-usneseni-souvisejici-s-bojem-proti-epidemii-koronaviru---rok-2020-186999/#rijen>

⁵⁰ Usnesení vlády České republiky č. 408/2020 Sb., o přijetí krizového opatření. In: Sbírká zákonů České republiky [online]. [vid. 14. 6. 2023]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/epidemie-koronaviru/dulezite-informace/vladni-usneseni-souvisejici-s-bojem-proti-epidemii-koronaviru---rok-2020-186999/#rijen>

⁵¹ Usnesení vlády České republiky č. 475/2020 Sb., o přijetí krizového opatření. In: Sbírká zákonů České republiky [online]. [vid. 14. 6. 2023]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/epidemie-koronaviru/dulezite-informace/vladni-usneseni-souvisejici-s-bojem-proti-epidemii-koronaviru---rok-2020-186999/#rijen>

základní školy a pro ostatní ročníky základních škol platil zákaz osobní přítomnosti na výuce.⁵² 27. února byla zavedena nová přísná opatření a zákaz přítomnosti začal opět platit také pro 1. a 2. ročníky základních škol.⁵³ Na jaře v roce 2021 se opatření týkající se škol velmi rychle měnila. Pro žáky platil většinu doby zákaz ve výuce, nebo navštěvovali školu rotačně.⁵⁴ 24. května 2021 mohli být všichni žáci základních škol opět přítomni ve výuce.⁵⁵

Školní rok 2021/2022 se obešel bez plošného uzavírání škol.

⁵² Usnesení vlády České republiky č. 597/2020 Sb., o přijetí krizového opatření. In: Sběrka zákonů České republiky [online]. [vid. 14. 6. 2023]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/epidemie-koronaviru/dulezite-informace/vladni-usneseni-souvisejici-s-bojem-proti-epidemii-koronaviru---rok-2020-186999/#prosinec>

⁵³ VLÁDA ČR. Výsledky mimořádného jednání vlády 26. února 2021. In: Vláda ČR [online]. [vid. 14. 6. 2023]. Dostupné z: [Výsledky mimořádného jednání vlády 26. února 2021 | Vláda ČR \(vlada.cz\)](https://www.vlada.cz/cz/vysledky-mimoradneho-jednani-vlady-26-una-2021)

⁵⁴ MZČR. Mimořádné opatření č.423, kterým se omezuje provoz škol a vysokých škol [online]. [vid. 14. 6. 2023]. Dostupné z: [provoz-vysokych-skol-0423.pdf \(vlada.cz\)](https://www.vlada.cz/cz/provoz-vysokych-skol-0423.pdf)

⁵⁵ MZČR. Mimořádné opatření č.471, kterým se omezuje provoz škol a vysokých škol [online]. [vid. 14. 6. 2023]. Dostupné z: [provoz-skol-0471.pdf \(vlada.cz\)](https://www.vlada.cz/cz/provoz-skol-0471.pdf)

4 Komunikace školy s rodinou v době pandemie COVID-19

Během uzavření škol v České republice z důvodu pandemie COVID-19 si společnost prošla těžkou zkouškou. Mnoho opatření týkajících se školství bylo vydáváno ze dne na den a školy a rodiny tak mnohdy měly velmi málo času se situacím přizpůsobit. Podle Daniela bylo velmi důležité ujistit rodiče, že společnými silami celou situaci rodiny a školy zvládnou. Pravidelná komunikace s rodinami žáků tak byla jedním z nejdůležitějších pilířů pro úspěšné zvládnutí celé situace.⁵⁶

Následující kapitola shrne komunikaci školy s rodinou v době pandemie COVID-19. Zaměříme se na doporučení a zásady pro efektivní komunikaci v tomto období, dále se budeme věnovat komunikačním platformám a způsobům, jak mohli rodiče, žáci a učitelé navzájem komunikovat. Následující analýza může sloužit jako podpora pro přípravu učitelů a rodin, v případě že se společnost znovu ocitne v situaci uzavření škol nebo jiných krizových situací.

Tato kapitola se bude zabývat komunikací školy s rodinou, nikoliv samotným distančním vzděláváním v době uzavření škol.

4.1 Zásady a doporučení pro efektivní komunikaci školy s rodinou během lockdownu

Na začátek bylo velmi důležité nastavit si pravidla a pokusit se společnými silami najít způsob komunikace, který bude vyhovovat všem zúčastněným. Pokud se toto podařilo školám a rodinám nastavit již při první vlně uzavření škol, znamenalo to pro ně velké usnadnění během dalších vln zavírání škol.

Na začátek tedy bylo důležité provést následující kroky:

- Ověření technologické vybavenosti rodin a žáků a případné zapůjčení potřebné techniky.⁵⁷
- Nastavení vhodného způsobu komunikace s rodinou. Tento krok lze provést například prostřednictvím snadného dotazníku, vyplněním tabulky a tak podobně.⁵⁸

⁵⁶ DANIEL, John. *Education and the COVID-19 pandemic*. [online] Prospects; 2020 [vid. 9. 6. 2023];49:91-96. Dostupné z: [Education and the COVID-19 pandemic | SpringerLink](#)

⁵⁷ BRDIČKA, Bořivoj. *Dokáže koronavirus zavést technologie do výuky skokem?* Metodický portál: Spomocník [online]. 11. 03. 2020, [vid. 9. 6. 2023]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/22436/dokaze-koronavirus-zavest-technologie-do-vyuky-skokem-.html>

⁵⁸ Začít spolu: *Seriál ZaS DOMA* [online]. Praha: Začít spolu; 2020-2021. ZaS DOMA; 2020 [vid. 9. 6. 2023]. Dostupné z: <https://www.zacitspolu.eu/serial-zas-doma/> S. 2

- Určení komunikační platformy, která bude jednotná pro celou školu. Ideální je výběr takové platformy, která umožňuje videokonference, nahrávání materiálů, chat účastníků a je snadná i srozumitelná na používání.⁵⁹

Z prostudovaných dostupných zdrojů vyplývají následující zásady, které by měl jak učitel, tak rodič při komunikaci během uzavření škol dodržovat:

- Pokud jsou rodiče zvyklí používat pro komunikaci s učitelem určitou platformu, měla by být používána i nadále. Je důležité držet se toho, co je pro rodiče i učitele dobře známé.
- Pro komunikaci by měla být používána jedna hlavní komunikační platforma, se kterou byli rodiče předem seznámeni, popřípadě jsou na její používání zvyklí.
- Komunikace by měla být pravidelná. Obě strany by měly komunikovat pravidelně, a ne pouze při potížích. Vhodné je také nastavení si konkrétního dne, či času pro předávání pravidelných informací.
- Předávané informace by měly být stručné a dobře srozumitelné. Ideální je, když jsou všechny potřebné informace shrnuté do jedné zprávy, aby nedošlo k zahlcení jedné nebo druhé strany.
- Učitel by měl rodinu informovat o důležitých termínech, změnách v distančním vzdělávání a měl by rodinám pomoci s pochopením protiepidemiologických opatření týkajících se škol. Tato opatření mohla být často nesrozumitelná a pro rodiče mohla být složitá na orientaci.
- Učitel by měl být flexibilní a měl by brát v potaz rodiny a jejich aktuální situace a možnosti, které jim mohou komplikovat možnost komunikace. Měl by reagovat na situace v rodinách a podle toho individuálně upravit podmínky distančního vzdělávání a způsoby komunikace s rodinou.
- Učitel by měl zůstat v kontaktu i s rodinami, které nemají možnost online komunikace.
- Důležitá je také možnost zpětné vazby. Rodiny a učitelé by měli mít možnost navzájem si pravidelně poskytovat zpětnou vazbu. Toho lze

⁵⁹ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy *Metodické doporučení pro vzdělávání distančním způsobem* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy; 23. 9. 2020 [vid. 9. 6. 2023]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/metodika-pro-distancni-vzdelavani> S. 20 a 21

docílit například pravidelným vyplňováním dotazníku zpětné vazby, či týdenních reportů a tak dále.

- Rodiče by se neměli bát požádat o pomoc a o radu, pokud si nejsou s něčím jisti.
- Při komunikaci s rodinami by měl být učitel empatický a působit pozitivně.
- Obě strany by neměly zapomínat na slova podpory. Rodiče i učitelé by se mezi sebou měli vzájemně oceňovat a vážit si práce, kterou jedni pro druhé, a především pro své děti a žáky dělají.

4.2 Způsoby komunikace během pandemie COVID-19

Následující podkapitola stručně představí vybrané komunikační platformy a způsoby, které byly během pandemie COVID-19 nejčastěji používány za účelem komunikace školy s rodinou. Některé tyto platformy byly využívány nejen za účelem komunikace učitelů s rodiči žáků, ale odehrávala se skrze ně také distanční výuka.

4.2.1 Systémy pro řízení výuky

Systémy, které spadají do této kategorie disponují řadou funkcí. Tyto funkce umožňují nejen komunikaci, ale také řízení výuky prostřednictvím vytváření virtuálních týmu a učeben, možností nahrávání učebních materiálů, zadáváním domácích úkolů, či případného testování.⁶⁰

Tyto systémy nebyly před pandemií COVID-19 v českém školství hojně využívány. Podle šetření České školní inspekce je v roce 2017 využívalo zhruba 30 % českých škol. Do tohoto šetření ale nespádají pouze základní školy. Systémy pro řízení výuky se v České republice před pandemií COVID-19 používaly především na vysokých školách.⁶¹

MS Teams

Tato platforma se během pandemie COVID-19 ujala na spoustě škol. Učitelé zde mohou vytvářet týmy pro jednotlivé třídy či vyučovací předměty. Platforma umožňuje videokonference, diskuzní fórum, soukromý chat, nahrávání dokumentů nebo zadávání úkolů a sledování stavu odevzdání. Kalendář na této platformě zaručuje, že každý žák

⁶⁰ NEUMAJER, Ondřej. *Platformy a systémy pro školní komunikaci a spolupráci*. Metodický portál: Spomocník [online]. 04. 09. 2020, [vid. 9. 6. 2023]. ISSN 1802-4785. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/22586/platformy-a-systemy-pro-skolni-komunikaci-a-spolupraci.html>

⁶¹ Tamtéž.

a učitel má všechny naplánované videokonference na jednom místě. Rodiče mohou MS Teams využívat pro videohovor s učiteli, pro osobní chat a díky vytvořeným týmům, do kterých mohou učitelé nahrávat informace týkající se výuky, mají všechny potřebné informace přehledně na jednom místě.⁶²

Google classroom

Google classroom neboli Google učebna, je další platforma, která byla během pandemie COVID-19 školami využívána. Její výhodou je snadné ovládání a není potřeba instalace žádné externí aplikace. Tato platforma také umožňuje vytváření jednotlivých kurzů jako vyučovacích předmětů nebo třídních komunikačních kanálů. Díky široké nabídce dalších aplikací Google a snadnému propojení, mohou i zde učitelé nahrávat učební materiály, zadávat úkoly a vytvářet různé kvízy či ankety. Funkce kalendář nechybí ani na této platformě. K videokonferenci s žáci či rodiče mohou připojit pomocí odkazu. Díky propojení s ostatními službami Google je Google učebna velmi efektivní platformou, kde mohou mít žáci, učitelé a rodiny veškeré potřebné informace na jednom místě.⁶³

4.2.2 Školní informační systémy

Do této kategorie spadají systémy, které většina škol používá pro své interní potřeby, nebo pro komunikaci s rodiči. Většina těchto platform nedisponuje funkcemi pro vedení výuky, jako výše zmiňované platformy. Pokud škola některý z těchto systémů používala i před pandemií COVID-19, bylo to obrovským usnadněním nejen pro učitele, ale také pro rodiče žáků.⁶⁴

Bakaláři

Systém Bakaláři byl již zmíněn v souvislosti s elektronickou žákovskou knížkou. V tomto systému mají učitelé možnost zasílat jednotlivým rodinám zprávy s informacemi a systém tak mohl sloužit jako jedna z možných komunikačních platform školy s rodinou v době pandemie COVID-19.⁶⁵

⁶² K-net: *Microsoft Teams pro školy* [online]. [vid. 9. 6. 2023]. Dostupné z: <https://www.k-net.cz/technologie/vzdelavani/microsoft-teams-pro-skoly/>

⁶³ K-net: *Jak učit s Google Classroom?* [online]. [vid. 9. 6. 2023]. Dostupné z: <https://www.k-net.cz/technologie/vzdelavani/google-classroom/>

⁶⁴ NEUMAJER, O. pozn. 60

⁶⁵ BAKALÁŘI. pozn. 31

Škola OnLine

Škola OnLine je systém, který disponuje velmi podobnými funkcemi jako systém Bakaláři. Tento systém využívá přes 1760 českých škol. Systém má mnoho funkcí pro interní použití školy, ale také disponuje funkcemi pro komunikaci s rodiči. Slouží nejen jako elektronická žákovská knížka, ale je zde také možnost pro učitele vkládat dle rozvrhu učební materiály. Pro komunikaci s rodiči je zde praktický chat, který umožňuje rodičům a učitelům rychlé výměny zpráv.⁶⁶

4.2.3 Další způsoby komunikace

Pro komunikaci učitelů s rodiči lze mimo výše zmíněné platformy využívat také běžně dostupné komunikační nástroje, které jsou běžně využívány mimo školní prostředí. Výhodou těchto nástrojů je to, že jsou dobře dostupné a pro mnoho rodičů i učitelů také dobře známé.

Hlasová komunikace

Hlasová komunikace je nejrychlejší volbou v naléhavých situacích, kdy je potřeba rychle předat nějaké informace či vyřešit urgentní problém. Hlasová komunikace bývá nejčastěji formou telefonního hovoru.⁶⁷

Textová komunikace formou chatu

Jedná se o další rychlý způsob komunikace. Textová komunikace může být individuální, nebo skupinová. Platforem, skrze které si mohou učitelé s rodiči vyměňovat textové zprávy, je mnoho.

Mezi neznámější patří mobilní aplikace WhatsApp, kterou lze používat také jako aplikaci v počítačovém prostředí. V aplikaci může učitel komunikovat individuálně s jednotlivými rodiči anebo skrze vytvořenou skupinu. V chatu mohou být sdíleny fotografie, odkazy či hlasové zprávy. Tato aplikace pro své fungování potřebuje přístup k internetu. Pokud některé rodiny nemají přístup k internetu, je tedy potřeba zvolit jiný způsob komunikace.

⁶⁶ Škola OnLine [online]. [vid. 9. 6. 2023]. Dostupné z: https://www.skolaonline.cz/Skolni_informacni_system.aspx

⁶⁷ MAŠEK, Jaroslav. 20 způsobů online komunikace třídních učitelů. Metodický portál: Spomocník [online]. 24. 08. 2022, [vid. 9. 6. 2023] ISSN 1802-4785. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/23347/20-ZPUSOBU-ONLINE-KOMUNIKACE-TRIDNICH-UCITELU.html>

Další možností posílání textových zpráv jsou samozřejmě SMS zprávy. SMS zprávy jsou velmi rychlá forma komunikace a na rozdíl od výše zmíněných chatovacích aplikací nepotřebují pro své fungování přístup k internetu. Pokud učitel poskytne rodičům své osobní telefonní číslo, měli by rodiče dodržovat jistá pravidla, a to především týkající se času, kdy učiteli SMS zprávy píše.

E-mailová komunikace

E-mailová komunikace byla již blíže popsána v kapitole věnující se komunikačním prostředkům před pandemií COVID-19. viz 2.4.2

Také během pandemie COVID-19 mohla být dobře nastavená e-mailová komunikace funkčním komunikačním prostředkem školy s rodinou.

Web školy, třídní stránky

V období pandemie COVID-19 mohli školy a učitelé i nadále využívat předávání informací skrze školní weby a třídní stránky. Jednalo se spíše o jednostranné předávání informací jako je například informování o aktuálních protiepidemiologických opatření nebo zadávání úkolů.

Školní a třídní weby byly také podrobněji popsány v jedné z předchozích kapitol. viz 2.4.2

4.3 Odlišnosti komunikace školy s rodinou před a během pandemie COVID-19

Odlišnosti v komunikaci školy s rodinou v době před a během pandemie COVID-19 jsou výrazné a pro mnoho rodin a škol mohly působit značné komplikace nejen v samotné komunikaci, ale také v celkovém distančním vzdělávání.

Na základě prostudované literatury a zkušeností učitelů a rodičů byly sepsány tyto odlišnosti, které se jeví jako nejpodstatnější oproti stavu před pandemií COVID-19.

Způsob komunikace

Hlavní odlišností, která plyne přímo z povahy celé situace pandemie, je způsob, jakým se komunikace mezi školou a rodinou odehrávala. Předchozí již zmiňované výzkumy jasně prokázaly, že před pandemií COVID-19 učitelé i rodiče upřednostňovali osobní komunikaci formou třídních schůzek, individuálních konzultací či účastí na společných školních a třídních akcích. Během uzavření škol k tomuto osobnímu kontaktu docházet nemohlo a komunikace školy s rodinou se musela přesunout do virtuálního

prostoru a byla zprostředkována pomocí platform zmiňovaných v předchozí kapitole této práce.

Četnost komunikace

Rychle měnící se protiepidemiologická opatření a neustále přizpůsobování se celé situaci ve školství vedlo školy a rodiny k potřebě mnohem častější komunikace. Školy se snažily poskytovat rodinám aktuální informace o situaci ve školství a aktuálních opatření. Společnými silami pak museli učitelé a rodiče hledat způsoby a formy distanční výuky, které nejlépe vyhovovala potřebám všech stran. Proto bylo zapotřebí mnohem častější komunikace mezi učiteli a rodiči.

Obsah komunikace

Obsah komunikace, tedy o čem učitelé s rodiči komunikovali, se také výrazně změnil. Před pandemií si přáli rodiče být informováni o následujícím:

- *„prospěch dítěte* 88 %
- *chování dítěte* 81 %
- *nedostatky a slabé stránky dítěte* 77 %
- *způsoby výuky* 70 %
- *nadání dítěte a jeho silné stránky* 69 %
- *akce školy* 65 %
- *nabídka volnočasových aktivit* 63 %
- *zařazení dítěte do kolektivu* 54 %
- *podrobnosti o školních výletech* 51 %
- *vzdělávací filozofie školy* 36 %⁶⁸

Během pandemie se ale obsah komunikace rozšířil například o platná protiepidemiologická opatření, která se týkala školství, informace ohledně distančního vzdělávání, nebo o informace o podpoře duševního zdraví žáků. Učitelé komunikovali s rodiči o tom, jak distanční výuku zvládají žáci a rodiče sami, jakým čelí potížím a jaké změny jsou případně potřeba provést pro lepší fungování.

⁶⁸ ČAPEK, R. pozn. 14, s. 82

Flexibilita komunikace

V době pandemie museli učitelé přizpůsobovat formy komunikace potřebám jednotlivých rodin mnohem více a častěji, nežli tomu bylo před pandemií COVID-19. Musely být brány v potaz technologické možnosti rodin, pracovní závazky, ale také zdravotní situace. Učitelé museli být připraveni nabídnout rodinám alternativní možnost komunikace.

Praktická část

5 Uvedení do výzkumného šetření

Teoretická část zmapovala funkce a formy komunikace školy s rodinou v době před a během pandemie COVID-19. Poukázala na odlišnosti v komunikaci během této nelehké doby, kdy byly školy dlouho uzavřené a nebylo tedy možné osobně se setkávat jak při výuce, tak za účely komunikace učitelů a rodičů.

Praktická část této práce se věnuje komunikaci učitelů s rodinou na Základní škole ve Smržovce. Základní škola Smržovka si velmi zakládá na pozitivním vztahu s rodinami žáků. Pro rodiče a širokou veřejnost pořádá různé akce, při kterých dochází k utužování vzájemného vztahu. Otevřená a dobře fungující komunikace s rodiči je pro tuto školu jednou z hlavních priorit.

5.1 Cíle výzkumu a výzkumné otázky

Hlavním cílem praktické části této práce je na základě rozhovorů s vybranými učiteli a rodiči žáků ZŠ Smržovka zmapovat, které komunikační prostředky v době pandemie COVID-19 využívali pro vzájemnou komunikaci, jak museli učitelé komunikaci s rodiči změnit oproti stavu před pandemií a jak rodiče adaptaci na provedené změny zvládali. Dále se v praktické části zaměříme na to, jaké rozdíly v komunikaci v době pandemie COVID-19 obě strany pozorovaly.

Poznatky získané z rozhovorů s učiteli a rodiči této školy mohou posloužit jako užitečné tipy pro ostatní učitele a rodiče, a to nejen v případě příchodu další krizové situace, jakou byla pandemie COVID-19.

Na základě stanovených cílů výzkumu byly formulovány tyto otázky:

- Jaké platformy a komunikační formy byly nejčastěji používány pro vzájemnou komunikaci učitelů a rodičů v době pandemie COVID-19?
- Jaké zásadní změny v komunikaci musely být provedeny, oproti stavu před pandemií, pro to, aby komunikace i nadále fungovala efektivně?
- Jaká jsou doporučení pro ostatní učitele a rodiče v případě, že znovu nastane podobná situace?

5.2 Výzkumná metoda

Pro výzkum v praktické části této práce byla zvolena kvalitativní výzkumná metoda formou rozhovorů s vybranými učiteli a rodiči ZŠ Smržovka.

Do výzkumu byly zahrnuti jak učitelé, tak rodiče, jelikož jejich pohled a zkušenosti jsou v této problematice velmi důležitým faktorem a jejich pohled by neměl být ve výzkumu opomenut.

Rozhovory s učiteli a rodiči

Rozhovory s vybranými rodiči a učiteli probíhaly osobně a se souhlasem vedení ZŠ Smržovka.

Rozhovory probíhaly osobně v období března a dubna roku 2023. Učitelům a rodičům byly předem zaslány otázky, které budou součástí rozhovoru. Rozhovory trvaly 90 až 120 minut a mnohdy vedly k velmi detailním debatám nad zkoumaným problémem. Učitelé i rodiče byli při rozhovorech velmi ochotní odpovídat i nad rámec položených otázek.

Dotazovaní souhlasili s publikováním rozhovorů pod změněnými jmény a dále pro účely praktické části této práce poskytly doplňující materiály – části e-mailové komunikace, dotazníky a ankety skrze které zjišťovali informace od rodičů, informační příspěvky, které nahrávali na komunikační platformy a podobné.

Otázky rozhovorů byly sestaveny tak, aby se navzájem doplňoval pohled učitelů a rodičů jejich žáků.

Hlavní část rozhovoru pro učitele tvořilo následujících deset otázek:

- Jak je pro Vás důležitá komunikace s rodiči svých žáků?
- Jaké způsoby komunikace jste preferoval/a před pandemií COVID-19?
- Jakým způsobem jste komunikoval/a s rodiči v době uzavření škol během pandemie?
- Mohl/a jste nějaké komunikační platformy z dob před pandemií zachovat i pro použití během pandemie?
- Jaké změny v komunikaci bylo potřeba provést, aby byla komunikace i v této nelehké době efektivní a fungovala?
- Jak jste tyto změny zvládali?
- O čem bylo s rodiči potřeba komunikovat v době pandemie?
- Co pro Vás bylo největší výzvou v oblasti komunikace s rodiči v době pandemie?

- Měla tato situace dle Vašeho názoru nějaký pozitivní dopad na komunikaci školy s rodinou celkově?
- Co byste doporučil/a ostatním učitelům, pokud by znovu nastala podobná situace?

Hlavní část rozhovoru s rodiči tvořilo následujících deset otázek:

- Jak je pro Vás důležitá komunikace s učiteli svých žáků?
- Jaké způsoby komunikace jste preferoval/a před pandemií COVID-19?
- Jakým způsobem jste komunikoval/a s učiteli v době uzavření škol během pandemie?
- Zůstaly některé platformy, které jste používali pro vzájemnou komunikaci, zachovány?
- Jaké změny v komunikaci bylo potřeba provést, aby byla komunikace i v této nelehké době efektivní a fungovala?
- Jak jste tyto změny zvládali?
- O čem jste měli potřebu s učiteli komunikovat?
- Co pro Vás bylo největší výzvou v oblasti komunikace s učiteli v době pandemie?
- Měla tato situace dle Vašeho názoru nějaký pozitivní dopad na komunikaci školy s rodinou celkově?
- Co byste doporučil/a ostatním rodičům, pokud by znovu nastala podobná situace?

5.3 Výzkumný vzorek

5.3.1 Učitelé

Rozhovory byly vedeny se třemi učiteli, kteří vyučují na Základní škole ve Smržovce. Učitelé byly vybráni na základě doporučení vedení školy.

Adéla Masařová

Paní učitelka Adéla Masařová je učitelkou na prvním stupni ZŠ Smržovka. V době pandemie COVID-19 byla třídní učitelkou, a to jak ve školním roce 2019/2020, tak 2020/2021. Učit začala v září roku 2019, což bylo pouhých 6 měsíců před prvním uzavřením škol v březnu roku 2020.

Lucie Kopecká

Paní učitelka Lucie Kopecká je taktéž učitelkou na prvním stupni ZŠ Smržovka. Ve školním roce 2019/2020 a 2020/2021 byla také třídní učitelkou. Paní učitelka Kopecká vyučuje na této škole již 20 let.

Karel Benda

Pan učitel Karel Benda je učitel druhého stupně ZŠ Smržovka. Ve školním roce 2019/2020 a 2020/2021 byl třídním učitelem. Pan učitel Benda vyučuje na této škole 8 let.

5.3.2 Rodiče

Pro rozhovory byli vybráni rodiče, jejichž děti měly za třídní učitele jednoho z výše zmíněných učitelů. Po vzájemné domluvě s vedením školy a vybranými učiteli byl rodičům zaslán informační e-mail s prosbou o dobrovolnou účast v tomto výzkumu.

Eva Koutná

Dcera paní Evy Koutné měla ve školním roce 2019/2020 a 2020/2021 za třídní učitelku paní učitelku Adélu Masařovou. Dvě děti paní Evy navštěvují ZŠ Smržovka a ona sama byla dříve žákyní této školy. V době pandemie COVID-19 byla doma na mateřské dovolené. Paní Eva se popsala jako rodič, který rád navštěvuje školní a třídní akce pořádané školou a vždy ráda pomůže s přípravou takových akcí.

Jakub Hlavatý

Dcera pana Jakuba Hlavatého měla ve školním roce 2019/2020 a 2020/2021 za třídní učitelku paní učitelku Lucii Kopeckou. Pan Hlavatý se do Smržovky s rodinou přistěhoval v červenci roku 2019. Jeho dcera tedy v září 2019 přestoupila do ZŠ Smržovka z jiné školy. Jeho manželka pracuje jako zdravotní sestra. V době pandemie COVID-19 byla pracovníně velmi vytížená a komunikaci se školou a veškeré školní záležitosti tedy padly na jeho ramena. Pan Hlavatý se popsal jako velmi nezkušený rodič ve školních záležitostech. „Školní záležitosti nebyly úplně moje parketa, o školství si myslím své, a tak jsem to raději vždy nechával na ženě.“

Sandra Krejčí

Syn paní Sandry Krejčí měl za třídního učitele ve školním roce 2019/2020 a 2020/2021 pana učitele Karla Bendu. Paní Krejčí se popsala jako rodič, který kontakt se školou nad rámec třídních schůzek a osobních konzultací před pandemií COVID-19

příliš nevyhledával. „Covid mi ale dost změnil pohled na věc, dřív jsem neměla potřebu účastnit se akcí a být s učiteli v bližším kontaktu. Minulý školní rok (2021/2022) jsem na pár akcí zašla a letos už chodím na všechny. Je to skvělé a hodně se to odrazilo i na synovi a jeho vnímání školy a studijních povinností.“

6 Výsledky výzkumu

V následující kapitole se zaměříme na výsledky kvalitativního výzkumu. Postupně se budeme věnovat jednotlivým otázkám z rozhovoru a rozebereme si odpovědi učitelů a rodičů. V závěru této kapitoly odpovíme na předem stanovené výzkumné otázky.

6.1 Důležitost komunikace

Všichni dotazovaní učitelé se shodli na tom, že je pro ně komunikace s rodiči svých žáků velmi důležitá. Shodují se také na tom, že fungující komunikace s rodiči má pozitivní dopad na žáky. Jak řekl pan učitel Benda: „*Dobře fungující komunikace s rodiči je důležitá a každý učitel a rodič by o ni měl usilovat. Dobrý vztah s rodiči mi dává větší jistotu a sebevědomí k řešení nepříjemných situací.*“ „*Obzvláště na prvním stupni je komunikace s rodiči velmi důležitá. Ty děti potřebují mít pocit, že máma a táta a paní učitelka jsou partáci a společně všichni tvoříme jeden tým.*“ doplnila tuto myšlenku paní učitelka Kopecká.

Paní učitelka Masařová, jakožto začínající učitelka, vnímala při nástupu do práce důležitost komunikace s rodiči, ale také velikou nejistotu a nepřípravenost na budování vztahů s rodiči: „*Komunikace s rodiči je velmi důležitá, a nejen pro učitele a rodiče, ale také pro žáky. Jako začínající učitelka tehdy v září 2019 jsem měla veliký strach z kontaktu s rodiči, přeci jen je to něco, na co nás na vysoké nikdo moc nepřipraví. Já měla to štěstí v obrovské podpoře kolegů. Komunikace s rodiči, přesto, že je velmi důležitá a potřebná, je velikým strašákem pro začínající učitele.*“

Odpovědi rodičů na tuto otázku byly mnohem rozmanitější, ve výsledku se ale i rodiče shodli na tom, že komunikace je velmi důležitá. Paní Eva, která je maminkou dvou školou povinných dětí, důležitost komunikace vnímá stejně, jako učitelé: „*Komunikovat navzájem je hrozně důležité, hrozně, hrozně, hrozně!*“ smála se a z její odpovědi bylo evidentní, že komunikaci přikládá opravdu velikou důležitost. „*Když komunikace funguje dobře a učitelé komunikují i o pozitivních věcech, není škola pro rodiče takovým strašákem.*“ doplnila dál svou odpověď. Pan Hlavatý zmínil, že mu pandemie hodně změnila pohled na komunikaci se školou: „*Před covidem jsem všechny tyhle věci nechával na ženě. Komunikovat se školou pro mě rozhodně nebylo nic důležitého. Dcera se učí dobře, a to vidím v žákovské. Během distanční výuky na mě ale tyhle školní povinnosti najednou padly a já byl vlastně docela rád, když mi paní učitelka Kopecká napsala, že se dcera při online hodině zminila, že mám se všim velké problémy, jestli mi může pomoci. (...) Byli jsme ve Smržovce noví a vlastně mě příjemně překvapilo,*

s jakou ochotou nám paní učitelka pomáhala a jak nás povzbuzovala. (...) Teď bych za sebe řekl, že komunikace je strašně důležitá a kdo si to nemyslí, rozhodně se mylí a musí změnit názor.“ Paní Krejčí se ve své odpovědi shoduje s panem Hlavatým: *„Komunikace mi nikdy moc důležitá nepřišla. Chodila jsem na třídní schůzky, ale žádné kroky navíc jsem neřešila. Neměla jsem potřebu navazovat nějaký hlubší vztah s učiteli syna. Vyslechla jsem si, co mi řekli na schůzkách, podívala se do žákovské knížky, občas přečetla informace na nástěnkách, a to mi stačilo. (...) Až covid mi ukázal, že bez komunikace to prostě nedáme.“*

6.2 Způsoby komunikace před pandemií

Odpovědi na tuto otázku se mírně lišily na základě toho, zda učitel učí na prvním nebo druhém stupni ZŠ. Obě paní učitelky z prvního stupně zmínily, že pro komunikaci s rodiči preferovaly před pandemií osobní setkání. Na prvním stupni ZŠ Smržovka se konají tripartitní schůzky 2x za rok a další osobní konzultace s rodiči jsou zde velmi časté. Dále se paní učitelky shodly na používání úkoláčku, kam si děti zapisují domácí úkoly a učitelé do nich vlepují lístečky s informacemi, jedná se například o informace ohledně plánovaných akcí, potřebných pomůcek a tak dále. Všichni učitelé se shodli na používání třídních stránek za účelem sdílení organizačních informací a fotogalerie.

„Mimo tripartity a osobní setkání, které je pro komunikaci nejlepší z mého pohledu, jsem s rodiči komunikovala přes telefon v těch akutnějších případech, které si žádaly rychlou odezvu. Ve Smržovce jsme zvyklí na třídní stránky, takže to byla platforma, kterou jsem také využívala pro poskytování organizačních informací. Úkoláčky, žákovská, to je taková klasika.“ odpověděla paní učitelka Kopecká. Odpověď paní učitelky Masařové se ve všech zmíněných platformách shodovala, navíc doplnila pouze WhatsAppovou skupinu: *„V září jsem na první informační schůze požádala rodiče o svolení k založení a přidání je do společné skupiny na WhatsAppu. Všichni souhlasili a je to obrovské ulehčení. Už před covidem jsem ji používala pro sdílení odkazů, rychlého připomenutí nějaké informace, je to super.“* Na druhém stupni jsou tripartitní schůzky dobrovolné a řada učitelů tak volí spíše třídní schůzky formou osobních konzultací s jednotlivými rodiči a hromadným třídním schůzkám se spíše snaží vyvarovat: *„Je to nepříjemné pro nás, i pro rodiče. Osobní konzultace, kratší a klidně častěji se mi před covidem osvědčily. Dál jsem používal třídní stránky, kam jsem dával hlavně organizační info, ale ostatní učitelé, kteří učili mou třídu si s rodiči komunikovali po svém, většinou po telefonu.“* Odpověděl na otázku pan učitel Benda

Rodiče s žákem na prvním stupni se shodovali s odpovědí učitelů. Osobní komunikace probíhala formou tripartitních schůzek, které si rodiče pochvalovali: „*Je to takové příjemné posezení a krásně to poodhalí, jaký vztah má učitel k Vašemu dítěti.*“ zmínila paní Koutná. Pro sdělování organizačních záležitostí rodiče preferovali úkoláček a třídní stránky. „*Třídní stránky jsou skvělé, vše je přehledné na jednom místě a paní učitelka tam dětem vkládá různé odkazy k procvičování, fotky.*“ vyjádřil se pan Hlavatý k třídním stránkám. Na druhém stupni paní Krejčí preferovala spíše neosobní komunikaci: „*Bylo mi to docela nepříjemné, při těch osobních konzultacích se rodič nemůže schovat v davu. (...) Třídní stránky jsou skvělou věcí, syn si je sám otevře, ukáže rodině fotky, které tam pan učitel nahrává. Je to vše na jednom místě.*“ směrem k třídním stránkám se ale vyjádřila pozitivně, a tak potvrdila, že třídní stránky se na této škole tiší oblibě učitelů i rodičů.

6.3 Komunikace v době pandemie COVID-19

Učitelé prvního stupně se shodli, že pro vkládání pravidelných informací používali třídní stránky, na které byli rodiče zvyklí. Vkládali na ně domácí úkoly, učební materiály, odkazy na videa a tak podobně. „*Každou neděli večer jsem rodičům a dětem na třídní stránky vkládala plán práce na nový týden, aby si mohli svou práci rozvrhnout podle časových a dalších možností.*“ sdělila paní učitelka Kopecká. Paní učitelka Masařová vkládala práci dětem na třídní stránky každý den: „*S rodiči jsme se tak dohodli na začátku pandemie, že chtějí update každý den ráno v osm, tak jsem na třídní stránky vkládala úkoly pravidelně každý den.*“ Na druhém stupni byla jako hlavní komunikační platforma používán MS Teams. „*Používali jsme Teamsy, učitelé vytvořili tým pro svůj předmět v dané třídě, kam dětem zadávali úkoly a kde se odehrávaly online hodiny. Rodiče potom všechny potřebné informace našli Teamsech ve třídním týmu. Nechtěl jsem je zahrát, tak jsme demokraticky rozhodli, že zůstaneme na platformě, kde mají děti online výuku.*“ popisuje pan učitel Benda. Na prvním stupni učitelé také využívali MS Teams, ale pro malé děti bylo jeho ovládání složitější a příprava dítěte na online výuku byla dle slov učitelů i rodičů pro rodiče zátěž. Online hodiny v MS Teams se na prvním stupni tudíž nekonaly tak často a měly charakter spíše socializační. „*V Teamsech jsme měli online hodiny, ale vyučování bych to nenazvala. S dětmi jsme si povídali, zpívali, cvičili. Bylo to společný čas, na který jsme se všichni těšili a užívali jsme si ho.*“ popisuje online výuku v MS Teams paní učitelka Masařová.

Mimo tyto dvě komunikační platformy se všichni učitelé shodli na používání telefonické komunikace, a to především formou aplikace WhatsApp, pomocí SMS zpráv nebo hovorů. *„S rodiči jsem byla téměř v neustálém kontaktu přes WhatsApp, posílali mi fotky, jak se dětem daří, psali jsme si zprávy plné povzbuzení. Byly to vlastně moc hezké chvíle.“* vzpomíná paní učitelka Kopecká.

Rodiče se v této otázce shodovali s učiteli. Rodiče na prvním stupni jako hlavní platformu uvedli třídní stránky a telefonickou komunikaci. Zmínili také MS Teams, ale na této platformě probíhala spíše komunikace učitelů s dětmi. *„Paní učitelka s námi komunikovala pravidelně přes třídní stránky a po telefonu. Děti měly online hodiny přes Teamsy, ale to bylo náročné, pořád do toho povídaly a každá maličkost je vyvedla ze soustředění. Nakonec paní učitelka udělala z těchto online hodiny taková zábavná setkávání. Často společně cvičili, povídali si, dokonce si jeden den udělali karneval, to bylo myslím na čarodějnice.“* vzpomíná na online výuku paní Koutná. *„Paní učitelka Kopecká byla velmi ochotná. Mimo informace na třídních stránkách byla na telefonu a vždy v pátek nám posílala krátké dotazníky jako takové týdenní zpětné vazby. Na základě toho pak sestavila plán na nový týden. To bylo skvělé, že se zajímala, jak to vidíme my.“* chválil si pan Hlavatý možnost zpětné vazby. Na druhém stupni se paní Krejčí shodovala s panem učitelem Bendou a jako hlavní komunikační platformu označila MS Teams a konkrétně třídní tým. *„Byla jsem ráda, že všechny informace byly v Teamsech, když jsem si nevěděla rady, syn mi pomohl, protože se na této platformě sám pohyboval. V třídním týmu byly všechny důležité informace, termíny, tipy, pan učitel nám tam posílal dotazníky zpětné vazby. Bylo to veliké usnadnění.“*

6.4 Platformy, které zůstaly zachovány

Odpovědi na tuto otázku byly většinou stručné. Rodiče a učitelé se nemohli setkávat osobně, ale platformy, které byli zvyklí používat před pandemií zůstaly zachovány, a to bylo pro rodiče velikým usnadněním. *„Moc nám to pomohlo, že jsme mohli používat hlavně třídní stránky, na které jsme byly zvyklí.“* odpověděla paní Koutná. Novou platformou pro rodiče, ale i učitele a žáky byl pouze MS Teams. Jeho obsluha byla pro žáky a některé rodiče na prvním stupni náročnější. Z toho důvodu ji také učitelé nepoužívali jako primární. Na druhém stupni se žáci i učitelé poměrně rychle s MS Teams naučili pracovat. Jak pan učitel Benda zmínil: *„MS Teams si žáci osvojili rychle, a pak už byli schopni pomoci svým rodičům, aby se na platformě také zorientovali.“*

6.5 Změny, které bylo potřeba provést

Všichni učitelé se shodli na tom, že nejpodstatnější změnou, kterou bylo potřeba provést byla frekvence komunikace. „*Museli jsme s rodinami komunikovat mnohem častěji, potřebovali pomoc, poradit, ujistit, že v tom jsme společně.*“ zmínila paní učitelka Masařová. Také paní učitelka Kopecká s ní souhlasila: „*Bylo potřeba komunikovat opravdu často, zajímat se, jak to rodiče a děti zvládají.*“ Také rodiče se shodli, že potřebovali s učiteli být v kontaktu mnohem častěji, než před pandemií: „*Najednou jsme řešili úplně jiné věci a potřebovali jsme být ve spojení. Nedovedu si představit, jak by celá situace vypadala, kdyby se nám učitelé ozvali jednou za týden. Odváděli skvělou práci.*“ zmínila se k potřebě časté komunikace paní Koutná.

Další změnou, kterou museli učitelé udělat bylo zavedení mnohem větší míry zpětné vazby. „*Potřebovala jsem zpětnou vazbu, abych věděla, jak to rodiče a děti zvládají, abych věděla, co mám příští týden udělat jinak, jak jim můžu pomoci.*“ odpověděla paní učitelka Kopecká. Shodoval se s ní také pan učitel Benda: „*Veliká změna bylo zavedení pravidelné zpětné vazby. Před pandemií by mě nenapadlo posílat rodičům každý týden dotazníky, jestli mají děti málo nebo moc úkolů. Během pandemie to ale prostě bylo potřeba. Myslím, že to rodiče oceňovali, že se zajímáme.*“ Jeho domněnku potvrdila paní Krejčí, jejíž syn byl ve třídě pana Bendy: „*Pan učitel se zajímal, jak to zvládáme, chtěl po nás tu zpětnou vazbu a vtipně nás motivoval, abychom ty dotazníky vyplňovali. Bylo to od něj a od ostatních učitelů velmi milé. Cítila jsem obrovskou podporu a vědomí, že nás v tom nenechají.*“

6.6 Jak učitelé a rodiče tyto změny zvládali

Učitelé se opět shodují na tom, že z počátku byla situace chaotická, ale jakmile si nastavili systém, zvládali provedené změny dobře. „*Začátky byly šílené. Byla jsem velmi chaotická a trvalo mi dobré tři týdny, než jsem dokázala společně s rodiči najet na systém, který zcela vyhovoval všem. (...) Bála jsem se, že rodiče zahltní všemi těmi informacemi.*“ Sdětila paní učitelka Masařová, pro kterou byla situace obzvláště náročná. Před začátkem pandemie COVID-19 učila pouze půl roku. Paní učitelka Kopecká také zmínila, že z počátku bylo vše velmi chaotické: „*No, bylo to všechno velmi neuspořádané a nekoordinované, bych řekla. Těch změn bylo dost a chvíli mi trvalo, než jsem si v tom udělala systém a sžila se s tím. (...) Jakmile jsme ale s rodiči našli kompromisy a nastavili si všechna pravidla, co a jak bude, fungovalo to dobře a myslím, že jsem to i já a oni*

zvládli. “ Také pan učitel Benda zmínil, že vše chtělo pouze trochu času na ustálení: „*Museli jsme nechat si to celé sednout a pak to šlo dobře.*“

Rodiče u této otázky často zmiňovali, že co se komunikace týče, zvládali změny dobře. Horší pro ně bylo zvládat změny týkající se samotné výuky. „*Ty změny v komunikaci se zvládnout daly, odpadla ta osobní komunikace, ale ostatní aplikace zůstaly stejné. Bylo to náročné, ale nic, co by se nedalo zvládnout. Ale ty změny v samotné výuce, to už bylo horší.*“ zmínila paní Koutná. Paní Krejčí byla stejného názoru: „*Myslím, že z hlediska komunikace ty změny nebyly až tak výrazné, jasně, komunikovali jsme častěji a o jiných věcech, ale učitelé společně s námi nastavili takový systém, že to prostě šlo zvládat.*“ Pan Hlavatý se školním záležitostem své dcery před pandemií COVID-19 příliš nevěnoval, situace během pandemie pro něj byla tedy velmi náročná. „*Nic jsem o tom nevěděl. (...) Paní učitelka Kopecká mi po telefonu vše znovu a několikrát vysvětlila. Zavolali jsme si přes Face Time* ukázala mi, kde najdu potřebné informace, vysvětlila mi, na co je jaký sešit a taky základní věci na co musím dohlédnout, když budu s dcerou vyplňovat úkoly. (...) Takže pro mě bylo těžké všechny změny zvládat, ale to bylo způsobeno tím, že jsem před covidem školním záležitostem pozornost nevěnoval, kdybych byl trochu v obraze, určitě s tím takový problém nemám.*“

* funkce společnosti Apple pro hovory a videohovory

6.7 O čem bylo potřeba komunikovat

Učitelé u této otázky velmi často zmiňovali, že v této oblasti pocítovali největší změnu. Před pandemií COVID-19 s rodiči komunikovali především o žácích a jejich prospěchu, chování, pokrocích, jací jsou v kolektivu a podobně. Déle rodičům poskytovali organizační informace ohledně plánovaných akcí. Během pandemie se obsah vzájemné komunikace rapidně změnil. „*Řešili jsme hlavně, jak to zvládají (rodiče i žáci).*“ odpověděla paní učitelka Kopecká. Paní učitelka Masařová s ní souhlasila: „*Celá komunikace se točila hlavně kolem toho, jak jim to jde, jestli to zvládají a co pro ně můžu udělat, jak jim můžu pomoci.*“ Pan učitel Benda taktéž s jejich názorem souhlasil: „*Bylo potřeba komunikovat hodně o tom, jak to jde. Jestli všechno žáci zvládají, jestli všechno rodiče zvládají. Často jsem měl telefonáty od rodičů, kteří se obávali o duševní zdraví svých dětí.*“ Pan učitel Benda zmínil, že na druhém stupni společně s rodiči často řešil také psychiku žáků. Společně s kolegy proto sdíleli rodičům tipy, jak v této situaci zůstat duševně v pohodě.

Učitelé se tedy shodli, že nejčastěji bylo potřeba komunikovat o tom, jak rodiče a žáci celou situaci zvládají, jak jim pomoci udržet se v psychické pohodě a jaká jsou aktuální opatření. „Často se na mě rodiče obraceli také s dotazy, co se zrovna smí a co ne.“ zmínila paní učitelka Kopecká. Pan učitel Benda sdílel stejnou zkušenost: „Rodiče často nevěděli, jaká opatření zrovna platí, anebo se tomu prostě jenom nestíhali věnovat, měli dost práce s dětmi. V třídním týmu na Teamsech vždy našli i sekci, kde bylo jasně popsáno, co zrovna platí.“

Odpovědi rodičů korespondovaly s odpovědi učitelů. Rodiče nejčastěji komunikovali o výuce a jak ji doma zvládají, zda nastavená pravidla fungují, nebo jestli potřebují nějakou úpravu. Často žádali učitele o radu s tím, jak děti rozveselit a udržovat je v pozitivní náladě. Srozumitelné a stručné shrnutí platných opatření vítali. „Neřešili jsme společně, jestli dcera v kvízu získala 10 nebo 15 bodů, ale jestli nám tahle metoda vyhovuje, jestli vše zvládáme a jak se máme. Paní učitelka se o nás upřímně zajímala.“ odpověděla paní Koutná. „Nikdo myslím neřešil výsledky a známky, paní učitelka s námi komunikovala o tom, jak vše zvládáme a jestli potřebujeme pomoci. Bylo to dobře, protože přesně o tomhle jsem měl potřebu komunikovat i já.“ shodoval se ve své odpovědi s názory ostatních pan Hlavatý. „Syn byl často bez nálady a velmi jsem ocenila, když pan učitel na třídní tým nahrál vtipné video s tipy pro žáky a rodiče, jak zůstat OK. (...) Psal nám tam také jaká opatření zrovna platí a co můžeme a nemůžeme dělat. S ostatními rodiči jsme to velmi oceňovali.“ odpověděla paní Krejčí, které se svěřila, že její syn velmi často bojoval s negativní náladou a byl ve veliké psychické nepohodě.

6.8 Největší výzva v oblasti komunikace

Zde se odpovědi učitelů lišily. Pro paní učitelku Masařovou bylo největší výzvou nastavit fungující systém komunikace, zaměřit se na to, co je v této době pro rodiče a děti důležité a zároveň vyhovět potřebám rodin. „Největší výzva pro mě byla nastavit systém, který bude vyhovovat všem. Chtěla jsem vyhovět potřebám jednotlivých rodin. Zároveň jsem se bála, že je zahltím informacemi a prací. (...) Velmi mi pomohli kolegové. Sdíleli jsme tipy a vzájemně si pomáhali. Vedení nám bylo oporou a často jsme pořádali online meetingy, kde jsme sdíleli svoje zkušenosti a rady.“ Pro paní učitelku Kopeckou bylo největší výzvou udržení komunikace a zapojení do výuky rodiny, které neměly přístup k internetu. „Měla jsem v tu dobu ve třídě dvě rodiny, které neměly přístup k internetu a ani funkční počítač. Bylo obrovskou výzvou vymyslet, jak s nimi zůstat v kontaktu a zapojit je. Naštěstí obě rodiny chtěly spolupracovat a velmi se snažily. (...) Počítač jim

byl zapůjčen ze školy a s kolegou jsme tam nainstalovali různé platformy pro procvičování probírané látky bez potřeby internetu. Když to šlo, materiály jsem jim nosila do schránky a ony mi je nosily vyplněné zpět, do té mé.“ Popsala paní učitelka blíže způsob komunikace s rodinami, které neměly přístup k internetu. Pro pana učitele Bendu bylo největší výzvou namotivovat rodiče, aby byli při komunikaci otevření a aby se nebáli sdílet své pocity a potíže spojené s distanční výukou: *„Měl jsem pocit, že z nějakého důvodu nechtějí ty problémy řešit a nechtějí se otevřít. Začátky byly těžké a první dotazník zpětné vazby mi vyplnila necelé čtvrtina rodičů. (...) Byl jsem k nim upřímný a otevřený a natočil jsem jim video, proč by se neměli bát otevřeně komunikovat o potížích, které s distanční výukou a s věcmi okolo ní mají. To asi prolomilo ledy. Snažil jsem se být vtipný.“*

Vzhledem k tomu, že většinu komunikace iniciovali především učitelé a rodiče spíše jen reagovali. Nepociťovali rodiče, že by pro ně v oblasti komunikace bylo něco náročnou výzvou. Zmiňovali tedy především výzvy spojené se samotnou distanční výukou. *„Tak v komunikaci tam asi žádná velká výzva nebyla. Paní učitelka vše skvěle nastavila a komunikovala skvěle a často, prostě tak, jak bylo potřeba a my jako rodiče jsme vlastně jen reagovali, nebo poprosili o radu. (...) Distanční výuka byla ale velká výzva, nepředstavitelná.“* vyjádřila se paní Koutná. S jejím názorem souhlasil také pan Hlavatý: *„Tak výzvou byla celá ta distanční výuka, jak už jsem zmiňoval, nevěděl jsem toho moc ani o té nedistanční,“* smál se pan Hlavatý, *„ale když se zamyslím jen nad tou komunikací, tam asi žádná výzva nebyla.“* Také paní Krejčí souhlasí s názory ostatních: *„V komunikaci jsem asi výzvu žádnou nepociťovala. Ve výuce rozhodně ano, ale ta komunikace za mě byla skvěle nastavená a fungovala. Věřím ale, že to bylo výzvou pro učitele.“*

6.9 Pozitivní dopady pandemie na komunikaci školy s rodinou

Učitelé i rodiče se v tomto bodě shodli na několika pozitivních dopadech, což je velmi příjemné zjištění. Ač byla celá situace kolem pandemie COVID-19 velmi stresující a stále nad jejími dopady na žáky visí mnoho otazníků, je určitě pozitivem, že přinesla dle slov dotazovaných alespoň nějaké přínosy. Přínosem pro paní učitelku Masařovou byl vztah, který mezi ní a rodiči vznikl: *„Obrovským pozitivem je dle mého názoru vztah mezi mnou a rodiči, který jsme během celé situace navázali“* Paní učitelka vidí jako pozitivum, které celá situace měla otevřenost, která mezi ní a rodiči vznikla: *„Všímám si toho hodně teď po covidu, že jsme k sobě víc otevření. Lépe jsme se poznali, a to nám dává větší*

jistotu při vzájemné komunikaci dnes. (...) Pozitivem je také to, že dnes už je, troufám si říci, 90 % našich rodičů schopných komunikovat s námi pomocí technologií, a to i starší generace. To je skvělý pokrok a velký plus pro případ, že se v budoucnu dostaneme do stejné situace.“ doplnila další přínos paní učitelka Kopecká. Pan učitel Benda se ve své odpovědi shodoval s paní učitelkou Masařovou a také paní učitelkou Kopeckou, doplnil ještě další přínos: *„Plno rodičů mi po pandemii řeklo, že jim covid otevřel oči. Někteří měli pocit, že naše práce není zas tak náročná a že toho zas tolik neděláme. Lépe nás poznali, někteří pochopili, že jsme také jen lidi, jiným došlo, že máme o jejich děti upřímný zájem. (...) Dnes se s drtivou většinou rodičů svých žáků vidám na školních akcích a užíváme si ten společný čas.*

Rodiče jako přínos celé situace pro vzájemnou komunikaci vnímají prohloubení vzájemného vztahu, nárůst důvěry vůči učiteli, ale také pokroky v technické zdatnosti, které udělali. *„Jsme si bližší a paní učitelce maximálně důvěřujeme, a to hlavně díky pandemii. Byli jsme jeden tým a ona nás nenechala na holičkách. Stála při nás, povzbuzovala nás a viděla nás v pyžamech.*“ smála se paní Koutná. Paní Krejčí také za přínos považuje prohloubení vztahu s učiteli. Pandemie jí dodala chuť účastnit se školních akcí: *„Určitě se nyní nevyhýbám kontaktu se školou. Ráda se setkám s ostatními rodiči a učiteli a někdy zavzpomínáme na vtipné zážitky z dob pandemie. Člověk si toho kontaktu najednou váží.*“ Pan Hlavatý taktéž souhlasí s tím, že mu pandemie změnila pohled na školu: *„Vnímám školu jinak. Škola tady na Smržovce je prostředí, kde se učitelé snaží vytvořit jednu velkou komunitu s žáky a jejich rodinami. Pandemie mi ukázala, že moje dítě paní učitelku opravdu zajímá a že my, jako rodina, ji opravdu zajímáme.“*

6.10 Doporučení pro ostatní učitele a rodiče

Dotazovaní učitelé se shodli na čtyř radách, které jsou dle jejich názoru stěžejní pro dobrou a účinnou komunikaci v krizových situacích, kdy není možný osobní kontakt.

První z nich je **nastavení pravidel společně s rodiči**. *„Určitě bych všem poradil, aby sis s rodiči nastavili pravidla hned na začátku celé situace. Použijte jednoduchý dotazník, zeptejte se jich, jaké aplikace pro komunikaci jim vyhovují, jak často chtějí být informováni. A pak z toho vytvořte systém, který bude oběma stranám vyhovovat a neustále ho dle potřeby a zpětné vazby aktualizujte.*“ doporučoval pan učitel Benda. Určete si, jaká bude primární platforma pro komunikaci s rodiči, ať už se jedná o vkládání pravidelných informací, tak o individuální komunikaci s jednotlivými rodiči. Určete si frekvenci a ideálně i čas nebo den posílání informací. *„Pravidelné informace jako jsou*

třeba informace ohledně zadaných úkolů, týdenní/denní plány atd, je dobré rodičům posílat ve stejnou dobu. Já jsem se s rodiči dohodla na neděli večer. Vždy v pondělí ráno měli k dispozici aktuální informace na nový týden. Někteří kolegové se svými rodiči dohodli na denních updatech nebo na jiné frekvenci. Vždy ale rodiče věděli, kdy a kam mají jít, aby pravidelné info našli.“ doplnila paní učitelka Kopecká k důležitosti nastavení pravidel i co se týká pravidelnosti komunikace.

Dále si všichni učitelé shodli na **nutnosti zpětné vazby**. *„Určitě bych všem poradila, aby dali rodičům prostor pro zpětnou vazbu. Pravidelnou zpětnou vazbu. Učitel musí mít přehled o tom, jak nastavený systém komunikace funguje a pokud nefunguje, měl by ho právě na základě zpětné vazby upravit.*“ zmínila paní učitelka Masařová. Pan učitel Benda ještě doplnil: *„Zpětná vazba, na tu se nesmí zapomínat. Měla by být pravidelná a oboustranná.*“

Další radu, kterou všichni učitelé zmínili, je potřeba **spolupráce s kolegy**. *„Je potřeba si uvědomit, že v té situaci nejste sami. Obrovskou mojí radou je proto spolupráce, spolupráce, spolupráce a znovu spolupráce.*“ apelovala paní učitelka Kopecká. *„Spolupracujte s kolegy z vaší školy, nebo s kolegy z ostatních škol. Sdílejte rady, tipy, podporujte se navzájem.*“ doplnila paní učitelka Masařová, která v rozhovoru několikrát zmínila, že podpora ze strany vedení školy a kolegů a jejich vzájemná spolupráce bylo to, co ji velmi pomohlo celou situaci zvládnout. *„Čtěte si učitelská diskusní fóra, sledujte vzdělávací portály, komunikujte s ostatními učiteli, co se jim osvědčilo, sdílejte materiály, podržme se navzájem, tyhle situace nejsou o kvalitě jedince, ale o kvalitě komunity.*“ zdůraznil pan učitel Benda důležitost spolupráce mezi učiteli.

V neposlední řadě také všichni učitelé apelovali na **důležitost empatie a pozitivní energie**. *„Buďte empatičtí a chápatí vůči rodinám. Berte v potaz jejich situaci a možnosti.*“ Paní učitelka Kopecká zdůrazňovala, že je potřeba k jednotlivým rodinám přistupovat velmi individuálně. *„Buďte pozitivní a snažte se tu pozitivní energii předat rodičům a dětem. Oni potom budou schopni ji zase předat Vám.*“ doplnila paní učitelka Masařová. Pan učitel Benda by poradil svým kolegům, aby i v náročných situacích neztráceli naději a úsměv na tváři: *„Vím, že někdy nešlo smát se od ucha k uchu, ale snažte se o to. Hledejte potěšení v maličkostech a předejte to rodičům. Naladte je pozitivně, pošlete jim třeba vtipný obrázek, natočte dětem vtipný pozdrav. Smějte se a buďte pozitivní. Pomáhá to.*“

Dotazovaní rodiče se také shodli na důležité radě pro ostatní rodiče.

Každý rodič zmínil, že by ostatním rodičům poradil, aby se nebáli **komunikovat otevřeně, reagovali na dotazy učitelů a nebáli se požádat o pomoc.** „*Určitě bych všem rodičům poradila, aby se nebáli být otevření. Dejte učitelům vědět, co Vám vyhovuje, co funguje a co nefunguje. Nebojte se je poprosit o radu.*“ zdůrazňovala paní Koutná. Paní Krejčí by také poradila rodičům, aby se komunikaci nevyhýbali a nebáli se pokládat v případě potřeby dotazy. „*Nebojte se toho, dejte učitelům vědět, že něco chápete nebo nechápete. Reagujte na jejich dotazy a nebojte se dotazy pokládat i Vy sami.*“ „*Když Vám něco nejde, dejte jim to vědět. Když se na něco ptají, odpovězte jim. Když chtějí zpětnou vazbu, poskytněte jim ji. Když bude rodinná situace těžká, seznamte je s tím, v rámci mezí. Buďte otevření a důvěřujte jim.*“ doplnil pan Hlavatý.

6.11 Shrnutí

Provedené rozhovory s vybranými učiteli a rodiči byly velmi obohacující a mnohá zjištění se shodovala se zjištěními z teoretické části této práce. Každá škola, stejně jako každá rodina, měla v období pandemie COVID-19 jiné možnosti pro řešení dané situace. Průběh komunikace během pandemie COVID-19 na Základní škole ve Smržovce byl jistě velmi ovlivněn tím, že se škola snaží budovat s rodiči velmi otevřený vztah a řada učitelů byla zvyklá s rodiči do jisté míry komunikovat virtuálně již před propuknutím pandemie. I proto mohou být získané výstupy užitečné v mnoha směrech pro ostatní školy a učitele. Díky provedeným rozhovorům lze říci, že pro učitele a rodiče této školy, bylo mnohem snazší přizpůsobit se plně virtuální komunikace, právě proto, že na to byli z části zvyklí již před pandemií COVID-19. Jako další výhodou se ukázala také vzájemná podpora a spolupráce vedení školy a kolegů učitelů.

Na základě provedených rozhovorů a jejich rozboru můžeme nyní odpovědět na předem stanovené výzkumné otázky.

6.11.1 Jaké platformy a komunikační formy byly nejčastěji používány pro vzájemnou komunikaci učitelů a rodičů v době pandemie COVID-19?

Z rozhovorů vyplynulo, že na prvním stupni ZŠ Smržovka učitelé nejčastěji používali třídní stránky. Třídní stránky používali pro poskytování pravidelných informací ohledně výuky a situace kolem pandemie. Dále zde sdíleli důležité materiály, odkazy a tak podobně. Pro individuální komunikaci využívaly aplikaci WhatsApp, které

umožňuje individuální, ale také skupinový chat. Můžeme prostřednictvím ní zasílat media, odkazy či hlasové zprávy.

Na druhém stupni ZŠ Smržovka učitelé používali MS Teams. MS Teams byl používán jednak pro vedení samotné distanční výuky, ale také pro poskytování informací rodičům, prostřednictvím třídních týmů. I na této platformě učitelé sdíleli rodičům potřebné materiály a důležité odkazy. Pro individuální komunikaci s rodiči byl využíván taktéž MS Teams nebo aplikace WhatsApp, jako tomu bylo na prvním stupni.

6.11.2 Jaké zásadní změny v komunikaci musely být provedeny, oproti stavu před pandemií, pro to, aby komunikace i nadále fungovala efektivně?

Učitelé i rodiče se shodli na tom, že mezi dvě nejzásadnější změny, které musely být zavedeny patřila častější komunikace a větší míra zpětné vazby. Veškeré změny byly zavedeny na základě společné domluvy s rodiči a systém komunikace a celé výuky byl dále upravován dle zpětné vazby. Přesně z toho důvodu byla zpětná vazba důležitá. Učitelé díky ní zjišťovali, s čím mají rodiče potíže, co jim vyhovuje a mohli tak operativně potíže řešit a zlepšovat nejen samotnou komunikaci, ale také výuku.

Frekvence komunikace musela být častější. Rodiče a učitelé byli odkázáni na virtuální komunikaci. Bylo potřeba předávat informace o distanční výuce, o platných opatřeních a operativně řešit vzniklé potíže. Rodiče se ocitli v nové roli a bylo potřeba jim maximálně pomoci.

6.11.3 Jaká jsou doporučení a rady pro ostatní učitele a rodiče v případě, že znovu nastane podobná situace?

Společně s dotazovanými učiteli a rodiči jsme sepsali následující doporučení a rady, které by mohly být užitečné v budoucích podobných situacích, jako byla pandemie COVID-19.

Společně si nastavte pravidla komunikace na začátku celé situace.

Na začátku podobné situace, kdy dojde k uzavření škola omezení osobního kontaktu, si společně stanovte pravidla pro vzájemnou komunikaci. K těmto pravidlům může patřit volba platformy/platforem pro vzájemnou komunikaci. Určete také frekvenci komunikace, tj. jak často budou poskytovány pravidelné informace, například zadávání úkolů, a stanovte časový rámeček, kdy budou tyto informace rodičům poskytovány (den, čas atd.).

Získávejte od rodičů zpětnou vazbu.

V podobných situacích je zpětná vazba od rodičů velmi důležitá, proto je důležité ji od rodičů pravidelně získávat. Můžete využít jednoduché dotazníky, ankety položit rodičům otázky, na které mohou odpovědět například prostřednictvím soukromých zpráv. Na základě této zpětné vazby neustále upravujte komunikaci a případně i výuku. Zaměřte se na to, jak rodiče zvládají situaci, zda mají nějaké problémy a zda jim současný systém komunikace a výuky vyhovuje. Nezapomeňte také na pozitivní slova a oceňte jejich pokroky a úspěchy.

Spolupracujte s kolegy.

Spolupráce s kolegy je v takových situacích klíčová. Mějte na paměti, že nejste jediným učitelem, kdo se s touto situací potýká. Podpora a pomoc ostatních učitelů může být jedním z klíčových faktorů, pro úspěšné zvládnutí situace. Sdílejte své zkušenosti, nápady a materiály s ostatními učiteli. Informujte je o osvědčených metodách. Podporujte se navzájem. Jak řekl pan učitel Benda při rozhovoru: „... *tyhle situace nejsou o kvalitě jedince, ale o kvalitě komunity.*“

Bud'te empatičtí a pozitivní.

Při komunikaci s rodiči buďte empatičtí a vezměte v úvahu aktuální rodinné situace a možnosti. Při komunikaci s rodiči se snažte být pozitivní a podporujte je. Dejte jim najevo, že na to nejsou sami a buďte pro ně oporou plnou optimismu a úsměvu.

Bud'te otevření, nebojte se komunikovat, reagujte.

Poslední doporučení platí pro obě zúčastněné strany. Jak učitelé, tak rodiče by měli být otevření a neměli by se bát komunikovat. Komunikace je klíčem k úspěšnému zvládnutí krizových situací. Pokud se objeví problémy, neváhejte si je přiznat a požádejte o pomoc. Pokud si nejste jisti, zeptejte se a požádejte o vysvětlení. Pokud Vás učitel nebo rodič požádá o zpětnou vazbu, nebojte se mu ji poskytnout. Odpovídejte na dotazy, které Vám někdo položil a v případě potřeby je také Vy sami pokládejte.

Závěr

Bakalářská práce se věnovala komunikaci školy s rodinou v době pandemie COVID-19, kdy došlo k uzavření škol, a tudíž i značnému ovlivnění komunikace mezi školou a rodiči žáků. Osobní kontakt byl omezen na minimum a rodiče a učitelé tak byli postaveni před obrovskou výzvou.

V úvodu teoretické části byl objasněn pojem komunikace a její důležitost při vzdělávacím procesu. Dále byly za pomoci odporné literatury popsány funkce, které by komunikace měla ve vztahu škola/učitel-rodič plnit a jaké zásady a pravidla by měly učitelé a rodiče při komunikaci dodržovat. Prostor je věnován také partnerskému vztahu mezi učitelem a rodičem. Pozitivní a fungující partnerský vztah těchto dvou aktérů je důležitým faktorem ve vzdělávání dítěte. Jak ale literatura zmiňuje, pevný partnerský vztah učitele a rodiče je spíše přáním nežli realitou. Část práce se tedy věnuje stručnému popisu, jak partnerský vztah budovat. Dále se teoretická část práce věnuje popsání fungování komunikace před pandemií COVID-19. Jsou zde stručně představeny nejběžnější formy a podoby této komunikace.

Třetí kapitola práce se věnuje pandemii COVID-19 v České republice. Jsou zde stručně představena opatření, která školy v období od března roku 2020 do konce školního roku 2020/2021 zasáhla a významně tak ovlivnila výuku a komunikaci.

V další části práce je popsána komunikace školy s rodinou v době pandemie. Omezení osobního kontaktu a uzavření škol vyžadovaly rychlou adaptaci na nové formy komunikace, jako jsou online platformy, videohovory a sociální média. Kapitola popisuje platformy, které byly pro komunikace v době pandemie nejčastěji využívány. Následně jsou na základě rešerše a porovnání s informacemi z předchozích kapitol identifikovány změny, kterými si komunikace musela v době pandemie projít a v jakých faktorech se lišila od komunikace před pandemií COVID-19.

Praktická část se zaměřila na studium konkrétních zkušeností učitelů a rodičů na základní škole. Cílem bylo pokusit se získat soubor rad a doporučení pro efektivní a fungující komunikaci v krizových situacích, kdy je omezen osobní kontakt. Na základě rozhovorů bylo formulováno pět rad, které mohou posloužit jako návod pro efektivní a fungující komunikaci v dalších podobných situacích.

Na základě analýzy teoretických zdrojů, studia případů a rozhovorů s učiteli a rodiči byly získány cenné poznatky o výzvách a možnostech komunikace v této náročné

době. Zjištění ukazují, že změnami si prošel nejen způsob, jakým učitelé s rodiči komunikovali, ale také obsah komunikace. Důležitým aspektem komunikace se ukázala být pravidelnost, srozumitelnost a dostupnost informací pro rodiče, aby se mohli aktivně zapojit do vzdělávacího procesu svých dětí. Klíčovými faktory úspěšné komunikace byly spolupráce, empatie a flexibilita. Je důležité vytvářet prostředí, ve kterém se rodiče cítí podporováni a informováni, a současně se škola musí přizpůsobit individuálním potřebám a omezením rodin. Výsledky této práce mají praktickou hodnotu pro školy a pedagogické pracovníky a mohou jim přinést inspiraci i užitečné informace. Na základě získaných poznatků mohou školy zdokonalit své komunikační strategie a postupy v budoucnosti při případných krizových situacích.

Komunikace školy s rodinou je pouze jednou z oblastí, která si musela v době pandemie projít řadou změn. Společnost stále stojí před řadou otázek, které za sebou pandemie zanechala. Dopady pandemie na české školství a žáky je jedním z mnoha dalších námětů k budoucím výzkumům.

Seznam použitých informačních zdrojů

ABUHAMMAD, S. *Barriers to distance learning during the COVID-19 outbreak: A qualitative review from parents' perspective*. Heliyon [online]. 2020 [vid. 16. 6. 2023]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405844020323252>

BAKALÁŘI [online]. [vid. 11. 6. 2023]. Dostupné z: <https://www.bakalari.cz/>

BRDIČKA, Bořivoj. *Dokáže koronavirus zavést technologie do výuky skokem?* Metodický portál: Spomocník [online]. 11. 03. 2020, [vid. 9. 6. 2023]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/22436/dokaze-koronavirus-zavest-technologie-do-vyuky-skokem-.html>

BROM, C., et al. *Spolupráce rodiny a školy v době uzavřených základních škol*. Studia pedagogica [online]. 2020, roč. 25, č. 3, s. 10–41 [vid. 16. 6. 2023]. ISSN 2336-4521. Dostupné z: <https://journals.phil.muni.cz/studia-paedagogica/article/view/19182/15231>

BUZA, Violeta, HYSA, Mirlinda. *School-family cooperation through different forms of communication in schools during the Covid-19 pandemic*. [online]. 2021 2015 [vid. 16. 6. 2023] Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20210815025542/https://hrcak.srce.hr/file/364878>

ČÁP, David. *Základem dobré komunikace s rodiči jsou srozumitelná pravidla*. EDUin Informační centrum o vzdělávání [online]. 2014 [vid. 11. 6. 2023]. Dostupné z: <https://www.eduin.cz/clanky/david-cap-zakladem-dobre-komunikace-s-rodici-jsou-srozumitelna-pravidla/>

ČAPEK, Robert; LAUERMANN, Marek; PŘÍKAZSKÁ, Irena; VOSMIK, Miroslav a VYHNÁLEK, Jan. *Jak budovat dobrý vztah s rodiči žáků*. Praha: Raabe, 2017. Dobrá škola. Třídní učitel II., 3. ISBN 978-80-7496-295-0.

ČAPEK, Robert. *Třídní klima a školní klima*. Praha: Grada, 2010. Pedagogika. ISBN 978-80-247-2742-4.

ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika. ISBN 978-80-247-4640-1.

ČEJKOVÁ, Ingrid. *Když se řekne žákovská knížka*. Studia paedagogica [online]. 2015 [vid. 12. 6. 2023]. Dostupné z: <https://journals.phil.muni.cz/studia-paedagogica/article/view/18981/15037>

ČERNÝ, Michal. *Možnosti a implementace třídních webových stránek*. Metodický portál: Články [online]. [vid. 12. 6. 2023]. ISSN 1802-4785. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/10637/MOZNOSTI-A-IMPLEMENTACE-TRIDNICH-WEBOVYCH-STRANEK.html>.

Česká školní inspekce. *KOMUNIKACE MEZI ŠKOLOU A VEŘEJNOSTÍ V ZÁKLADNÍM VZDĚLÁVÁNÍ* Tematická zpráva České školní inspekce květen 2017 [online]. [vid. 12. 6. 2023]. Dostupné z: <https://www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Tematicke-zpravy/Tematicka-zprava-Komunikace-mezi-skolou-a-verejnos>

DANIEL, John. *Education and the COVID-19 pandemic*. [online] Prospects; 2020 [vid. 9. 6. 2023];49:91-96. Dostupné z: [Education and the COVID-19 pandemic | SpringerLink](https://www.springerlink.com/education-and-the-covid-19-pandemic)

EVROPSKÁ RADA. *Časová osa – opatření Rady týkající se onemocnění COVID-19* [online]. [vid. 14. 6. 2023]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/coronavirus/timeline/>

FELCMANOVÁ, Alena, et al. *Rodiče - nečekani spojenci: jak rozvíjet partnerský dialog mezi školou a rodinou*. Praha: Člověk v tísni, vzdělávací program Varianty, 2013. ISBN 978-80-87456-45-3.

FERRERAS-LISTÁN, Mario et al. *School–Family Relations: An Educational Challenge in Times of COVID-19*. [online]. International Journal of Environmental Research and Public Health 18, 2021. [vid. 16. 6. 2023] Dostupné z:

<https://www.semanticscholar.org/paper/School%E2%80%93Family-Relations%3A-An-Educational-Challenge-FERRERAS-LIST%C3%81N-Hunt-G%C3%B3mez/19ac60f7dcaea54c2713e9998e6e6e4b8e961f41>

FÉRTEK, Tomáš. *Rodiče vítáni: praktický návod, jak usmířit rodiče a učitele našich dětí*. Praha: Yinachi, 2011. ISBN 978-80-904735-2-2.

HOŠTIČKA, Jan. *Komunikace mezi školou a rodiči žáků*. [online]. Metodický portál: Články 2006 [vid. 13. 6. 2023]. ISSN 1802-4785. Dostupné z:

<https://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/620/KOMUNIKACE-MEZI-SKOLOU-A-RODICI-ZAKU.html>

JELÍNEK, Libor. *Školní agenda Projekt OP VK „Inovace studijních oborů zajišťovaných katedrami PrF UHK“*. Hradec Králové, 2014. CZ.1.07/2.2.00/28.0118.

JONES, Christi S.; FORSTER, Colin. *Family–school partnerships in the age of Covid-19: reasons for optimism amidst a global pandemic*. [online]. PRACTICE 3, 2021. 2015 [vid. 16. 6. 2023] Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/25783858.2021.1927159>

KARGEROVÁ, Jana. *Spolupráce s rodinou a komunitou v programu Začít spolu*. V Praze: Pasparta, 2019. ISBN 978-80-88290-27-8.

K-net: *Jak učit s Google Classroom?* [online]. [vid. 9. 6. 2023]. Dostupné z: <https://www.k-net.cz/technologie/vzdelavani/google-classroom/>

K-net: *Microsoft Teams pro školy* [online]. [vid. 9. 6. 2023]. Dostupné z: <https://www.k-net.cz/technologie/vzdelavani/microsoft-teams-pro-skoly/>

KREJČOVÁ, Věra a POCHE KARGEROVÁ, Jana. *Vzdělávací program Začít spolu: metodický průvodce pro I. stupeň základní školy*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. Step by step (Portál). ISBN 978-80-7367-906-4.

MAŠEK, Jaroslav. *20 způsobů online komunikace třídních učitelů*. Metodický portál: Spomocník [online]. 24. 08. 2022, [vid. 9. 6. 2023] ISSN 1802-4785. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/23347/20-ZPUSOBU-ONLINE-KOMUNIKACE-TRIDNICH-UCITELU.html>

MATÝSKOVÁ, Danuše. *Spolupráce rodiny a školy z pohledu rodičů a učitelů*. Pedagogická orientace, 2005, č. 1, ISSN 1211-4669.

Mertin a Krejčová in FELCMANOVÁ, Alena, et al. *Rodiče - nečekani spojenci: jak rozvíjet partnerský dialog mezi školou a rodinou*. Praha: Člověk v tísni, vzdělávací program Varianty, 2013. ISBN 978-80-87456-45-3

Metodický portál RVP [online]. [vid. 6. 6. 2023]. ISSN 18024785. Dostupné z: <https://rvp.cz/>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy *Metodické doporučení pro vzdělávání distančním způsobem* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy; 23. 9. 2020 [vid. 9. 6. 2023]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/metodika-pro-distancni-vzdelavani>

MŠMT. *Harmonogram uvolňování v oblasti školství 2020*. In: MŠMT [online]. [vid. 13. 6. 2023]. Dostupné z: [AKTUALIZOVÁNO: Harmonogram uvolňování v oblasti školství 2020, MŠMT ČR \(msmt.cz\)](#)

MŠMT. *INFORMACE PRO ŠKOLY A ŠKOLSKÁ ZAŘÍZENÍ O VYDÁNÍ NOVÝCH MIMOŘÁDNÝCH OPATŘENÍ MINISTERSTVA ZDRAVOTNICTVÍ* [online]. [vid. 13. 6. 2023]. Dostupné z: [Informace pro školy a školská zařízení o vydání nových MO MZD - final.pdf](#)

MZČR. *Mimořádné opatření č. j. MZDR 10676/2020-1/MIN/KAN* [online]. [vid. 13. 6. 2023]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-uzavreni-zakladnich-strednich-a-vysokych-skol-od11-3-2020/>

MZČR. *Mimořádné opatření č.423, kterým se omezuje provoz škol a vysokých škol* [online]. [vid. 14. 6. 2023]. Dostupné z: [provoz-vysokych-skol-0423.pdf \(vlada.cz\)](#)

MZČR. *Mimořádné opatření č.471, kterým se omezuje provoz škol a vysokých škol* [online]. [vid. 14. 6. 2023]. Dostupné z: [provoz-skol-0471.pdf \(vlada.cz\)](#)

NELEŠOVSKÁ, Alena. *Pedagogická komunikace v teorii a praxi*. Praha: Grada, 2005. Pedagogika. ISBN 80-247-0738-1.

NEUMAJER, Ondřej. *Platformy a systémy pro školní komunikaci a spolupráci*. Metodický portál: Spomocník [online]. 04. 09. 2020, [vid. 9. 6. 2023]. ISSN 1802-4785. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/22586/platformy-a-systemy-pro-skolni-komunikaci-a-spolupraci.html>

PRŮCHA, Jan, ed. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.

PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ, Eliška; MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 7. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.

RABUŠICOVÁ, Milada; ŠEĐOVÁ, Klára; TRNKOVÁ, Kateřina a ČIHÁČEK, Vlastimil. *Škola a (versus) rodina*. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3598-6.

ROKOS, L., VANČURA, M. *Distanční výuka při opatřeních spojených s koronavirovou pandemií – pohled očima učitelů, žáků a jejich rodičů*. Pedagogická orientace [online]. 2020 [vid. 16. 6. 2023] Dostupné z: <https://journals.muni.cz/pedor/article/view/14136>

SVATOŠ, Tomáš; ŠVARCOVÁ, Eva. *Efektivní komunikace ve škole* [online]. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, 2014. [vid. 9. 6. 2023] CZ.1.07./2.2.00/28.0036. Dostupné z: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&src=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiRxdI5zvL_AhV68bsIHWIOC2Y4ChAWegQIAxAB&url=https%3A%2F%2Fpdf.uhk.cz%2Fwp-content%2Fuploads%2F2014%2F03%2FEfektivni_komunikace_ve_skole.pdf&usq=AOvVaw2lHILX5Ty8ATqt-3nwYgIA&opi=89978449

Škola OnLine [online]. [vid. 9. 6. 2023]. Dostupné z: https://www.skolaonline.cz/Skolni_informacni_system.aspx

ŠVAŘÍČEK, R., STRAKOVÁ, J., BROM, C., GREGER, D., HANNEMANN, T., LUKAVSKÝ, J. *Spolupráce rodiny a školy v době uzavřených základních škol*. Studia pedagogica [online]. 2020, roč. 25, č. 3 [vid. 26. 4. 2021]. ISSN 23364521. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/journals/index.php/studiapaedagogica/article/view/2196/2129>

TŘÍDNÍ STRÁNKY [online]. [vid. 12. 6. 2023]. Dostupné z: <https://www.tridnistranky.cz/>

UNICEF. *School administrator's guide to communicating with students, parents/caregivers and teachers*. [online]. 2021 [vid. 16. 6. 2023] Dostupné z:

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiVuagA1ISAAXVgg_0HHVHpD0oQFnoECBAQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.unicef.org%2Feca%2Fmedia%2F17606%2Ffile%2FSchooling%2520in%2520time%2520of%2520COVID-19%3A%2520Guidance%2520for%2520school%2520administrators.pdf&usq=AOvVaw1ygkcbfgkwKG67ov94zULJ&opi=89978449

Usnesení vlády České republiky č. 408/2020 Sb., o přijetí krizového opatření. In: Sbírnka zákonů České republiky [online]. [vid. 14. 6. 2023]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/epidemie-koronaviru/dulezite-informace/vladni-usneseni-souvisajici-s-bojem-proti-epidemii-koronaviru--rok-2020-186999/#rijen>

Usnesení vlády České republiky č. 475/2020 Sb., o přijetí krizového opatření. In: Sbírnka zákonů České republiky [online]. [vid. 14. 6. 2023]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/epidemie-koronaviru/dulezite-informace/vladni-usneseni-souvisajici-s-bojem-proti-epidemii-koronaviru--rok-2020-186999/#rijen>

Usnesení vlády České republiky č. 597/2020 Sb., o přijetí krizového opatření. In: Sbírnka zákonů České republiky [online]. [vid. 14. 6. 2023]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/epidemie-koronaviru/dulezite-informace/vladni-usneseni-souvisajici-s-bojem-proti-epidemii-koronaviru--rok-2020-186999/#prosinec>

Usnesení vlády České republiky č. 74/2020 Sb., o přijetí krizového opatření. [online]. [vid. 14. 6. 2023] Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/epidemie-koronaviru/dulezite-informace/vladni-usneseni-souvisajici-s-bojem-proti-epidemii-koronaviru---rok-2020-186999/#brezen>

VLÁDA ČR. *Výsledky mimořádného jednání vlády 26. února 2021*. In: Vláda ČR [online]. [vid. 14. 6. 2023]. Dostupné z: [Výsledky mimořádného jednání vlády 26. února 2021 | Vláda ČR \(vlada.cz\)](https://www.vlada.cz/vlada-2021/vysledky-mimoradneho-jednani-vlady-26-una-2021)

VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-998-4.

WATZLAWICK, Paul; BAVELAS, Janet Beavin a JACKSON, Don D. *Pragmatika lidské komunikace: interakční vzorce, patologie a paradoxy*. Hradec Králové: Konfrontace, 1999. ISBN 80-86088-04-9.

Začít spolu: *Seriál ZaS DOMA* [online]. Praha: Začít spolu; 2020-2021. ZaS DOMA; 2020 [vid. 9. 6. 2023]. Dostupné z: <https://www.zacitspolu.eu/serial-zas-doma/>

ZŠ A MŠ EMY DESTINNOVÉ: Konzultační hodiny pro rodiče [online]. [vid. 11. 6. 2023]. Dostupné z: https://www.zsemydestinnove.cz/udalosti/konzultacni-hodiny-pro-rodice-16-00-17-00_3

ZŠ SMRŽOVKA [online]. [vid. 12. 6. 2023]. Dostupné z: <https://www.zssmrzovka.cz/>

ZŠ, MŠ LIŠOV: Konzultační hodiny pro rodiče [online]. [vid. 11. 6. 2023]. Dostupné z: <https://www.zslishov.cz/zs/pro-rodice/konzultacni-hodiny/>